

KRISTRÚN Í HAMRAVÍK

leikverk byggt á skáldsögu
eftir Guðmund Gíslason Hagalín

Leikgerð: Árni Blandon og
Hallgrímur Hróðmarsson

Hveragerði – Reykjavík – Selfoss
2015

PERSÓNUR

Kristrún í Hamravík áttæð bóndakona á Vestfjörðum
Ólafur eldri sonur Kristrúnar
Falur yngri sonur Kristrúnar
Aníta vinnustúlka; síðar kærasta Fals

Leikritið gerist í baðstofunni í Hamravík

FYRRI ÞÁTTUR

Í baðstofunni eru þrjú rúm, lítið borð og rautt koffort; yfir miðrúminu er hilla með bollum á, kistill fyrir framan rúmið. Yfir öðru rúmi er sperra þar sem týra hangir á nagla. Frambærinn, göngin (inngangur) og gluggi eru til sviðs-vinstri [frá leikurum séð], eldhús og búr til hægri ásamt útgangi.

1. ATRIÐI

Kristrún situr á rúminu sínu og þrjónar. Hún er ein í baðstofunni. Inn kemur meðalhár maður með brúnt yfirskegg. Hann er mæðulegur á svipinn og augun svo þunglyndisleg að út yfir tekur; hann er með svartan barðastóran flókahatt á höfði og með hvítan glansandi standkraga um háls. Hann er í brúnni, stuttri hempu, gráum hnébuxum, sokkum með úþrjónaðri fit – og með danska blankskó á fótum – reyndar alla rykuga. Undir vinstri hendi hefur hann smáan stássvaðsekk úr svörtu skinni og með spegilfögurum koparlás. Í hægri hendi heldur hann á gljáandi krókstaf. Hann setur vaðsekkinn frá sér á gólfið og tekur ofan hattinn. Hárið er þykkt og mikið og greitt aftur á hvirfilinn og rís eins og kambur að framan. Hann er fögur og rýrðarlegur og stendur eins og klipptur út úr Jobsbók. Það er eins og bregði svolítilli birtu í augun – og um leið brosir hann, en ósköp dauft og einungis út í annað munnvikið. Kristrún kippist við og afl er dregið úr höndum hennar svo hún missir þrjóna sína á gólfið.

ÓLAFUR

Sæl, sæl, móðir mín! Herrans friður sé með þér.

Kristrún tekur eitt af sínum stóru bakföllum. Svo stendur hún upp, styður hnúunum á rúmstokkinn eins og farlama gamalmenni og lítur síðan út í gluggann. Hún er vandræða- og viðundursleg. Síðan snýr hún sér og lítur á gestinn. Því næst hlammar hún sér niður á rúmið sitt og stynur hátt og eins og hálfergilega.

KRISTRÚN

Á, á, á! Þóttist hún nú þurfa að taka mér tak! Hleypur þarna um mjöðmina og upp í mjóhrygginn eins og hún sé að spila sér til á einhverju dansgólfi. (*Hallar undir flatt og spennir greipar um magann*). Á, ekki öðruvísi! Nú þykir henni Kristrúnu Símonardóttur týra á tíkarskarinu! Þetta mundi þá rétt helst eiga að vera sá fortapaði sauðurinn, Ólafur nokkur Betúelsson?

Þíslarvættisandlit Ólafs verður ennþá armæðulegra en áður. Kristrún fer að róa, eins og hún er vön, þegar hún er komin með þrjónana sína.

Nú, nú, nú, nú, Láfi litli! Hún ætlar nú að biðja þig þess, móðurmyndin þín, að gera þig ekki rétt svona volæðislegan og líkan því að hver limur í þínum líkama sé sundur saxaður... Og hvernig er það? Er það ekki plagsiður í úttlandinu, að sonur heilsa móður sinni með art og æru, þegar hann kemur heim eftir margra ára rölt og reik?

ÓLAFUR

(*Ræskir sig*). Ég heilsaði þér áðan, móðir mín. En þar sem ég sá að þitt tryggja hjarta hrærðist að grunni við endurfundina, þá vildi ég gefa þér forsvaranlegan tíma til að koma jafnvægi á þínar tilfinningar. Herrann burtkallar skyndilega þann sem hann hefur útvalið til starfa á sínum víngarði, og þegar honum þykir tími og tækifæri leyfa, þá sendir hann þann hinn sama

heim til föðurhúsanna þar sem aldraðir foreldrar bíða hans með angri og bifan í sínum hjörtum... (*Gengur inn að rúmi Krístrúnar og kyssir fölan vanga hennar með hlýju og nærgætni*). Friður sé í þínu húsi, móðir góð. (*Tekur skinnvaðsekkinn og stillir honum upp við stökkinn á rúmi Fals, stillir svo krókstafnum út í horn og sest á auða rúmið*).

KRISTRÚN

(*Horfir agndofa á Ólaf. Allt í einu hnykkir hún sér allri til*). O, sei sei, o, já, já! Ein var hún svo sem útvalningin! Stinga sér um borð í einn lýsisbrákaðan hvalfangara, óforvarandi sínum foreldrum og láta svo aldrei af sér vita heldur veltast í reiðuleysi fram og aftur í veraldarinnar sá... Jú, þú hefur trúlega látið skírast og heitir nú Pétur, hvað er útlagt hella, en það mundi hafa verið fuglinn Sút sem yfir þér birtist í skírninni ef merkja má af þeim svip sem er á þínu andliti.

ÓLAFUR

(*Lætur höfuðið síga; það er sem drúpi af honum angrið. Hann er hrærður og stilltur*). Ég veit það að ég hef sært þínar móðurlegu tilfinningar og þarf ekki að brýna það fyrir mér, móðir mín, svo víða sem ég hef farið og margt séð og marga manneskjuna skoðað í neyð og þrengingu þessa jarðlífs... En hvernig var nú á dögum okkar mikla meistara og herra í Júðalandi? Sagði ekki drottins smurði við sína lærimeistara: Yfirgef þú foreldra þína og fylg þú mér? Svo hermir að minnsta kosti sú heilaga skrift sem með guðsfingri er skráð og skrifuð fyrir munn guðspjallamanna og spámanna drottins vors og frelsara... Og þó að ég nú aldrei nema kæmi hér að þínum móðurknjám sem hinn glataði sonur í dæmisögu mannsins sonar, hvað ég þó ekki geri, herranum Zebaot sé lof, þá munt þú minnast þess, móðir mín, hvernig faðirinn taldi sér rétt og skylt að breyta.

KRISTRÚN

(*Brettir sig svolítið*). Þetta var nú í þá tíð í því landi Gyðingalandi... En hún Krístrún í Hamra-vík hefur nú tamið sér þann skikkinn að koma til dyranna í sinni móræuðu þrjónapeysu þegar hún í henni er – og það án allra véringa og leikarakúnsta. Og hún fær ekki skilið eða útgrundað á neinn veg að annað hafi verið þín köllun en sú óartarinnar- og eirðarleysisins-náttúra, sem þér og ykkur fleiri systkinum virðist hafa verið í blóð borin. Þarna stökkst þú á stað eins og gemlingur í alullu á vordegi og sýndist mér það vera eins og hver önnur stráksleg uppáfynding og barndómsins bríarí – og ekkert heilagt né hátignarlegt þar við... En hverjar vígslurnar þú síðan kannt að hafa tekið, skal ég ekkert um segja á neinn veg eða máta, eða hvar þú hefur fengið þennan sviðahöfuðssvip.

Ólafur horfir um hríð ofan fyrir fætur sér, stendur síðan rólega upp og fer úr stutthempunni og leggur hana frá sér. Innan undir er hann í svartri, prestlegri klæðistreyju – hún er hneppt upp í háls með yfirdekkum hnöppum, andlegum á svipinn. Því næst sest hann aftur á rúmstökkinn. Krístrún virðir hann fyrir sér frá hvirfli til ilja og það er ofurlítill virðingavottur í augnaráði hennar.

ÓLAFUR

Ég hef víða vankað um veröldina, móðir mín, og ég tek það á engan máta illa upp fyrir aldurniginni margra barna móður, þó að hún skilji ekki þá vegi sem *hann* sjálfur hefur sagt að væru órannsakanlegir.

KRISTRÚN

Vankast? Já, eins og höfuðsóttarkind! Jú, jú! Ekki á hún nú við, hún Krístrún gamla Símonardóttir. Fínt skyldi það! Stásslæg skyldi hún svo sem vera, fyrirmyndin!

ÓLAFUR

Þú... þú misskilur mig, móðir góð. Ég brúkaði þarna óforvarandi eitt útlent orð sem þýðir að ráfa eða reika.

KRISTRÚN

Misskil! Huh! Hvað gerir höfuðsóttarkindin annað en ráfa og reika! Og hvað mundir þú svo sem hafa befattað þig með annað en soddan ráf og reik? En hún ég hefði nú rétt helst haldið að þér hefði verið eins hollt að sitja á bossanum heima í henni Hamravík eða einhvers staðar innan þessarar sveitar sem þekkir þig og þitt slekti í marga liði – og reyna svo sem að krækja þér í þéanlega meðhjálp eins og manningnum og allri skepnunni er forþenkt og fyrirhugað af hennar meistara og herra... Vankast um í henni veröld! Soddan anstaltir fyrir einn arman svartfuglsunga norðan af þeim köldu Hornströndum! Hún hefði betur vankast minna, hún Gunna litla, hróið!

ÓLAFUR

(Hallast fram á hendur sínar, prúður og hæglátur – segir ekki parið góða stund. Lítur á móður sína, talar með hátíðlegri ró). Hún Gunna litla?

KRISTRÚN

Huh, nei! Hvað ætlir þú vitir um það – ráfandi og friðlaus á þessari jörð! Ekki mundir þú svo sem eiga að gæta systur þinnar eða annarra sem þér eru nákomnir! Ó, ekkí, skepnan!... Jú, hún fór á flókt eins og hennar bróðir, Ólafur nokkur Betúelsson, og þar með endaði hennar ganga, að hún vippaði sér rétt helst í sjóinn í sinni armæðu og forblindan... Þú spyrd kannski ekki eftir honum föður þínum. Æi, nei, nei, ónáttúrufuglinn! Hann mundi hafa hrapað úr bjarginu, leitandi sér og sínum að björg á gamals aldri – og var borinn heim í þessa baðstofu, eins og hvert annað hrat sem hún veröld skyrpir út úr sínum munni... O, jamm og jæja! Hún hefur nú sitthvað séð og prófað á ævidögum daga sinna, hún Krístrún gamla í Hamravík, og ekki hengir hún þó höfuðið eins og hálfrotuð vanfæra.

ÓLAFUR

(Þegir um hríð, stynur svo þungan. Með sorgblandinni en huggandi og uppörvandi röddu). Það kemur ekkert fram við manninn, móðir mín, sem ekki er herrans vilji og meining.

KRISTRÚN

(Bregður hart við og hvessir sjóndöpur augun, svo þau verða eins og tveir hvassir oddar undir hennar stóru brúnum). Veit ég það, Sveinki – eins og okkar sæli biskup, Jón Arason sagði við einn ungan og flaumósa klerk af þeim nýja kennidómi – veit ég það að herrann leggur á okkur þrengingar og freistingar á marga lund allt eftir sínum eigin geðþótta og án þess að mér sýnist að hann skoði getuna hvers og eins svo grannt ofan í kjölinn. En misjafnt er allténd hvernig manneskjan tekur soddan og fer það eftir hennar staðfestu og geðslagi. Nú er hann Falur bróðir þinn niðri við naust að bika bátkænuna eftir að hafa lokið við að koma stránum í hlöðuna, alltaf má honum treysta.

Ég þarf ekki að láta mér herma neitt um það að þetta með þinn sæla föður, Betúel Hallsson, hefur átt svo til að ganga, hvað sem hann hefur nú þóst þar við forþéna, sá hái himnakóngur. Líka veit ég, að hann hefur ykkur Gunnu litlu gefið einhverja þá sinnislagsins snarkringlu sem hefur freistað ykkar til að snúast á veraldarinnar Hofmannafliót, en á hinn bóginn fæ ég nú ekki annað formerkt en að hverri fjórfættri skepnu jarðarinnar og fuglum loftsins sé gefinn náttúrulegur vilji til að ráða sjálf sínum gangi, svo sem eftir þeirra skammsýnu sjónum best má henta, hvað þá mannkindinni, sem æðst á að heita og mest, þó að aum sé á margan máta og vesöl. Og hefðuð þið notað þann vilja og ykkar skynsemi og þrjúskast við, mundi nú

hún Gunna litla vera móðir blessaðra barnunga, sem hennar móðurbrjóst sygju, og þú ærlega leita þér bjargar í bjargi og á miði og ekki vera eins og einhver hreyfanlegur snagi fyrir kennimannlegan klæðabúnað.

ÓLAFUR

(Strýkur skegg sitt niður með munnvikunum, hógvær og hlýr í máli). En móðir mín! Ef ég hefði ekki lent út á heimsins mikla haf, þá hefði ég aldrei orðið hæfur fyrir þá útvalningu sem nú er mín staðfesta í öllu volki og freistingum þessa lífs.

KRISTRÚN

(Hissa á seglfestulegri hógværð Ólafs). Nú, nú, hver mundi hún þá svo sem vera, sú útvalningin?

ÓLAFUR

(Stillir olnbogunum á hnén, spennir greipar og lokar sjónum til hálfis. Talar hægt og skýrt og með raddblæ umburðarlyndis). Hjá frændþjóð okkar, Norðmönnum, er drifin starfsemi guðsríkis af mönnum sem tala hans eigið orð á því máli og með því tungutaki sem almúginn sjálfur brúkar, mönnum sem þekkja ekki eða skeyta um útúrkróka prestanna, en predika orðið af einfeldni hjartans eins og andinn inngefur þeim og í þeirri heilögu skrift er skráð. Þeir hafa hvorki kjól né kall og hirða ekki um há laun fyrir lítið strit. Þeir fara með sinn poka á baki eða sinn vaðsekk í hendi, gangandi sveit úr sveit, fara heim á hvern bæ og predika Krist – og hann krossfestan, fara í hafnarborgirnar vítt um heim, Sódómu og Gómorru þessara síðustu og verstu tíma, og vitna um blóð lambsins sem uppgaf sína önd fyrir mannsins fordjörfun og forarganlegan lifnað... Og laun þeirra eru tíðast engin önnur en þau, sem trúbræður þeirra í herranum góðfúslega að þeim rétta.

KRISTRÚN

Nú, ámóta og þessir umrenningsguðsmenn sem farnir eru að strekkja hér norður um, selja sína pésa og predika um helvíti og kvalirnar – á, aldeilis! Maður mundi kannast við þá. Þeir hafa víst nokkrir vísað henni móður þinni í þau ystu myrkur, þá hún hefur ekki viljað þeirra orð heyra sem hinn eina sannleika og ekki verið ólm í að láta sinn seinasta pening fyrir þeirra pésa og fræði. O, jamm og jæja!

ÓLAFUR

Þeir fara eftir því sem herrann segir: Sá sem ekki er með mér, hann er á móti mér.

KRISTRÚN

Nú þykir henni Krístrúnu gömlu þú taka upp í þig, Láfi litli. Veit hún það að ekki er allt fyrir guðs munn sem ein breysk og brotleg klerkkind af stólnum talar, en hitt telur hún þá líka víst og satt að ekki muni þeir kumpánar frekar hafa allan sannleikann höndlað, hverjir ausa eldi og brennisteini á manneskjunnar kaun og kalsár, að því er sýnist óvitandi um ritninganna líknarsmyrsli, miklu fremur en hver lág og lotin hornkerling hér norður á þessum veraldarhala, sem þig hefur fætt til þíns seyrtjanda aldursárs. Einhvers staðar mundi skrifað vera í mínum barnalærdómi, að margir séu kallaðir, en fáir útvaldir – og helst hefur henni Krístrúnu gömlu sýnst, að þessir umrenningsguðsmenn notuðu þá stóru bók sem eina markaskrá – og að þeir eftir henni drægju í tvo dilkana, vítis og sælustaðarins, lítandi á eyrnarmorð, sem þeir sjálfir hafa sett á mannkindina með ryðguðum kuta sinna eigin hleypidóma, en hvorki takandi á baki né brjósti athugandi það, hvort skepnan mundi þeim hæsta í sannleika þóknanleg. Þeir þykjast vera hirðar, þessir umrenningsguðsmenn og bókabéusar, en þeirra hirðiskall er líkara rödd þess grimma dýrbíts, sem kringum lambið hoppar með alls konar apaspil.

Og það vil ég þér segja, Ólafur Betúelsson, að fyrr en ég sé í einhverju, hver er þinn mann-
dómur og þínar sönnu artir, mun ég enga plikt bera fyrir þínum kennidómi eða neitt upp á
þig arta sem einn herrans útsendara... (*Stendur á fætur og leggur frá sér prjónana*).

ÓLAFUR

*(Rennir til hennar hornauga – hikar vandræðalega. En kippist svo við og nær aftur sínum
angurþrungna og hátíðlega auðmýktarsvip. Stendur upp. Talar mjúkum og hrærðum rómi).*
Staldráðu sem allra snöggvast, móðir mín. Ekki af ofmetnaði eða af öðrum syndarinnar lysti-
semdu, heldur til þess, ef unnt væri að létta þitt móðurhjarta ætla ég að opinbera fyrir þér
einn lítinn virðingarinnar vott sem mér hefur verið sýndur sem verðugum starfsmanni í vín-
garðinum.

*Kristrún horfir á hann. Ólafur hneppir frá sér hinni kennimannlegu treyju og innan undir
henni er hann í bláum, fínprjónuðum peys og á honum eru rauðir stafir:*

B. D. S.

KRISTRÚN

Nú, nú, Láfi litli! Hvað á svo þetta að fyrirstilla? Er það kannski meiningin að þú sért einn
herrans höndlari?

ÓLAFUR

Það þýðir... þýðir bergenskir drottins sendiboðar, móðir mín, þeir sem drottinn hefur í sinni
borg Bergen útvalið til að flytja sitt málefni út um heiminn öðrum fremur. (*Horfir með
kennimannlegum yl og lítillæti á móður sína*). Þetta er, þó að mér beri kannski ekki frá því
að segja, útmerking, sem þeim einum af predikurunum frá þeirri borg okkar frændþjóðar er
veitt, sem hafa sannprófast að vel unnu starfi meðal þeirra manna sem dýpst hafa kafað
djúp spillingarinnar í knæpum og krám hafnarborganna út um heiminn og vanið komur sínar
á hús... já, svona hús, sem... sem ég fæ ekki með orðum lýst og þú myndir heldur ekki geta
hlustað á sannferðuga lýsingu af...

*Ólafur hristir höfuðið með þungri alvöru hins lífeynda manns. Kristrún hefur horft á hann
steinþegjandi og svipbrigðalaus, það er lokað fyrir hverja tilfinningu í hennar andliti og
augum. Hún er ekki klárlega viss um, hvaðan vindurinn til hennar stendur af syni hennar,
þeim arkarkrumma og eymdarvolara... Hún lítur allt í einu snögg til gluggans.*

KRISTRÚN

(Hvíslar í barm sér). Þá hefirðu nú fengið viljann þinn, Kristrún í Hamravík!

2. ATRIÐI

*Falur er með sárabindi í vinstra vísifingri. Hann veltir vöngum, mjakar sér til á rúminu og
tekur upp pontuna sína. Ólafur les í lítilli biblíu, á honum er sami armæðu og angistarsvip-
urinn og áður. Hann hvarflar augunum stundum hálffransakandi til móður sinnar og
mjakar sér til á rúmstokknum; allt hans lag og lyndi er franskt og furðulegt; hann er
fjaðrasár og yfir honum er deyfð, sorgblandinn drungi og sinnisleiði. Kristrún prjónar, lítur
til Ólafs.*

FALUR

Ehe! (*Tekur duglega í nefið og vikur sér kumpánlega að Ólafi*). Þú brúkar trúlega ekki svona, Láfi?

ÓLAFUR

(*Með auðmýkt og lítillæti*). Nei, þakka þér fyrir, bróðir... Svoleiðis þekkest ekki í útlandinu.

FALUR

Á, ekkí? Nei, maður hefur ekki séð það til þeirra norsku á stassjóninni. (*Nokkur þögn – stingur pontunni í vasann og hallast fram á hendur sér. Lítur á sárabindið á fingri sér, svo á Ólaf; með undrun og aðdáun í röddinni*). Hvernig er það, Láfi bróðir? Hefur þú eitthvað fengist við lækniskúnstir á ferðum þínum?

ÓLAFUR

(*Lítur sem snöggvast til móður sinnar*). O, ekki er nú orð á því gerandi, en herrann hefur stundum lagt fyrir mig að líkna þeim, sem óhöppin og andstreymið hefur leitað á dyrnar hjá, og þá hef ég reynt af veikum mætti að verða þeim að liði.

Kristrún heldur áfram að þrjóna, segir ekkert en hlustar og horfir á bræðurna með athyglisaugum.

FALUR

Hefurðu kannski lært eitthvað þar upp á?

ÓLAFUR

O, maður hefur nú séð margt á öllum sínum reisum um veraldarhöfin. Oftast er það svo að sjómaðurinn verður að bjargast við þá hjálp sem fyrir hendi er á hans skipi, og þar sem ekki eru fastir skipslæknar, þar verða skipsmennirnir að hjálpa hver öðrum eftir bestu getu og upplagi hvers og eins... Og það má teljast mesta furða hve langt ólærðir menn geta komist í læknislistinni með handleiðslu þess sem telur öll okkar höfuðhár.

FALUR

Þú hefur trúlega ekki verið sá sísti?

ÓLAFUR

Það er ekkert sjálfum sér að þakka í því efni... En satt er það, að mér hefur oft lánast vel að bæta úr neyð og vandræðum minna með systkina í herranum, sem fyrir höfðu orðið meiðslum og sjúkdómum.

KRISTRÚN

(*Stingur þrjóni upp í kollinn og klórar sér snöggvast*). Það mundi nú mega segja mér soddan. Ekki var hann Betúel Hallsson, þinn sæli faðir, að tvíla það fyrir sér að gera það sem gera þurfti í slysa- og vanskillegheitatílfellum. Ekki held ég að þær hafi setið margar yfir henni mér, yfirsetukonurnar sem úr honum landssjóði eru launaðar, og margri ánni hugsað ég, að hann Betúel sæli hafi lagt líknarhönd. Ekki vissi ég að hann ryki til læknis, þegar út blés á honum sleikifingurinn, sem þú sjálfsagt manst, Láfi litli, og þið Hamravíkurbræður báðir tveir. Hann mun víst hafa lagt hann á höggstofninn, þann útblásna fingur, og höggvið hann af með þeirri sömu öxinni sem upphafið var að hans meini.

ÓLAFUR

O, það hefur nú verið svipað hérna og á sjónum. Það hefur kannski ekki verið hlaupið til þeirra lærðu læknanna, og þá hefur ekki verið annað fyrir hendi en hjálpa sér sjálfur – og leita til útlendra sjómanna, sem mörgum hafa liðsinnt fyrir herrans náð og miskunn.

KRISTRÚN

(Brúnir hennar eru léttar og augun kvik. Róðurinn við þrjónana er hraður og glaðlegur).
O, já, já. Það ætti hún nú ég að þekkja og kannast við, fædd og uppalin hér á Ströndum á þeirri tíð, sem þær úttlensku duggurnar voru hér mest fyrir landi, að til duggara var oft leitað um björg og ráð, þegar ekki dugði skarfakálið, blóðbergsseyðið og hornblóðkuvatnið, sem okkar íslenska jörð veitir okkur gegn margri meinlegri plágu. Það man ég að hún móðir mín sæla sagði mér að hollenskir hefðu sér besta hjálpina veitt, þegar hún með barn á brjósti hafði blóðkýli í sínum munni. Það mundu hafa verið menn fyrir sig á þeirri tíð, þeir hollensku... Ekki mundir þú hafa komið til Hollands á þínum ferðareisum, Ólafur Betúelsson?

ÓLAFUR

(Horfir með athygli á móður sína). O, jú, jú, móðir mín. Þangað kom ég á mínum flækingsi um þessa gjálífu veröld.

KRISTRÚN

Á, aldeilis! Víða mundu nú vegirnir hafa legið. Þú hefur þá trúlega séð þar eitthvað af fyrirfólkinu, kóngaslekti og þess lags?

FALUR

Það kvað vera þar meykóngur – eða svo segir hann Skúli í „Þjóðviljanum“.

KRISTRÚN

(Glaðlega). Það er og. – Rétt eins og í Saba á dögum þess mikla Salómons. O, já, já. Þær mundu vera nokkrar fyrir fetann, kvenkindurnar sumar hverjar. Maður þarf svo sem ekki að vitna austur í heim. Líklega kannast hún Krístrún Símonardóttir við hana Hersilíu – og þá þær Sigríði stórráðu og Gunnhildi kóngamóður... O, svo er nú það.

ÓLAFUR

(Lítur enn með athygli á móður sína. Hátíðlega og með andagt, röddin ekki eins eymdar- og auðmýkingarleg og áður). Það er rétt. Það er drottning sem þar hefur af herranum þegið valdið.

KRISTRÚN

O, jamm og jæja. Og hvað heitir hún nú, sú mektarkona?

ÓLAFUR

Hún hlaut í skírninni nafnið Vilhelmína.

KRISTRÚN

Á, já, já. Þú hefur trúlega ekki séð hana, þá miklu búkonu á því hollenska búi?

ÓLAFUR

(Skotrar augunum til móður sinnar og svo til Fals. Hristir höfuðið með sannri andakt og barnslega saklausum svip). O, jú, séð hef ég hana og við hana talað; og seint líður mér líklega það úr minni, því ekki mun nú vera erfitt að sjá að æðri hönd hafi stjórnað þeim atburðum.

Falur er furðulostinn og Krístrún hættir að þrjóna.

KRISTRÚN

Svo þú sást hana rétt helst – og sprokaðir við hana, já! *(Lítur með virðingu á son sinn).* Er hún nú ekki þjóðleg og gestrisin, sú góða kona?

ÓLAFUR

(Sígur saman í herðunum og lítur, eins og hálfsofandi, niður í gólfið. Þau hin horfa með eftirvæntingu á hann. Loks lítur hann upp og stynur þungan. Talar eins og við sjálfan sig).

Herranum sé lof og dýrð fyrir þær stundir og fyrir þá náð sem hann sýndi mér, aumri og vesalli mannkind í sinni hjörð. *(Lítur á móður sína)*. Ég veit það fyrir samvisku minni, að það er enginn hofmóður né hégómagirni, sem kemur mér til að segja ykkur, hvernig fundum mínum bar saman við þessa tignu heimskonu, og hvernig það allt til gekk, sem okkur fór á milli. En það gæti kannski sýnt ykkur, mínum nánustu, að minn hugur hefur ekki látið undan fyrir hversdagslegu aðsvifi, þegar ég helgaði líf mitt æðri þjónustu, heldur hafi æðri maktir staðið þar til rórs.

Kristrún hreyfir nú þrjónana hægt og nær hljóðlaust – andlitið er kyrrlátt og hlustandi. Falur situr eins og í leiðslu – hann með pontuna sína milli handanna.

(Blæs og horfir á ný niður í gólfið, byrjar að segja frá hægt og seint). Það var sem sagt á þeirri tíð, þegar ég var heimsins barn og hugsaði svo sem um flest annað meira en það eina nauðsynlega. Ég var lengi á skipi frá Mandal í Noregi, stórri fleytu mér liggur við að segja vel af guði gefin, en hún var eitt syndarinnar hús og ein glapstiganna Babýlon. Ég var ekki upphaflega annað en einn simpill madrósi, en úti á miðju Rauðahafinu, tókst mér að lækna fjóra meðbræður mína, sem höfðu uppáregið sig frönsku veikina í sinni blindni, og þá skrifaði kapteinninn heim til kóngs og skaffaði mér konunglegt lækningabevis, undirskrifað af Hákonu kóngi sjálfum og drottningunni yfir öllum Noregi. Þegar það gerðist, sem ég ætla nú að segja frá, komum við inn til Amsterdam, höfuðborgarinnar í meyríkinu Hollandi, með hlaðið skipið af úlfaldahúðum frá Kalífalöndunum, sem þið kannist við úr „Þúsund og einni nótt“, þó það sé óguðleg bók, saman sett til að þóknast hundinum Mahómet... Þegar búið var að losa skipið, þurftum við að bíða eftir nýrri frakt, og einn daginn bauð kapteinninn okkur, sem áttum að heita fyrimenn á skipinu, upp í þessa miklu borg, þar sem drottningin situr og allt hennar herlið.

Þegar við komum upp á þá götuna sem fegurst þykir – sáum við koma á móti okkur gyllta kerru með fjórum apalgráum, arabískum gæðingum fyrir. Á öikumannssætinu var gullborðalagður ökumaður, og aftur í kerrunni sat stærðar risi með gyllta axlarskúfa og alls lags orður og krossa. Hjá honum sat kona, stór og fyrimannleg, í pelli og purpura, stráð medalíum og gimsteinum og gylltu víravirki. Má nærri því segja að simplir sjómenn fengju ofbirtu í augun af að horfa á alla þá veraldarinnar vegsemd og dýrð... *(Höfuðið sígur á ný niður á bringu og augun lokast alveg)*.

Stundarpögn. Kristrún er hætt að þrjóna, hún rær ekki einu sinni. Falur teygir fram sinn loðna háls eins og lundi í fullri athygli.

(Lítur að lokum upp, með mikið alvörunnar djúp í augum. Stynur af innsta hjartans grunni). Allt í einu stansar kerran og þessi fyrirkona teygir út höfuðið. Kafteinninn okkar var í sínu úniformi og hún snýr sér að honum og segir:

Hver er þessi gáfulegi og reffilegi maður sem með þér er? Og hún bendir þarna á mig. Kafteinninn svarar með reigingi og státi:

Því lætur andskotans manneskjan svona? Sér hún ekki að þetta er íslenskur líflæknir?

Í þessu snarast rumurinn út úr kerrunni og snýr sér höstuglega að kapteininum og segir: Vitið þér ekki, dóninn yðar, við hverja þér eruð að tala?

En kafteinninn glotti í sínum hofmóði og sagði:

Ég veit bara, að það er einhver sú ófróðasta kvenmannskind, sem ég hef fyrir hitt. Þekjja ekki frægasta skipslækni sem á norskt fartau hefur stigið!

Þá blánaði hann, sá með axlaskúfana, og blés í flautu – og það fullum fimm sinnum – og þarna þusti að á stundinni bæði pólití og ríðandi herlið.

Takið þessa fanta og setjið þá í járn! Þrumaði sá stóri!

En þá fékk hann nú olnbogaskot hjá kvenmanninum.

Ég ætla ekki að fara að fylla öll fangelsi okkar lands af svona lýð. Takið þið bara lækninn! Það er best, að hann sýni hvað hann getur, og ef maðurinn minn verður ekki á fætur stiginn fyrir kvöldið, hress og fjörugur eins og unglamb, þá takið þið þennan skipslækni af, fyrir utan eystri borgarhliðin um sólaruppkomu í fyrramálið.

KRISTRÚN

Annað eins og þetta hefur maður nú svo sem lesið í „Þúsund og einni nótt“, í riddarasögum og víðar, svo manni ætti kannski ekki að koma sérdeilis á óvart, þó að maður heyri að það hagi sér svona, þetta kóngaslekti!

ÓLAFUR

(*Rennir augunum á móður sína*). Þá beygja sig þarna allir í bljúgri lotningu og ryðjast að mér. Svo var farið með mig upp eftir strætinu, þangað til komið er að aldingarði með alls kyns undratrjám og vöxtum. Svo var þá komið að geysistöru sloti, en þar var öll sú prakt og uppfynding sem mennirnir geta fyrir peninga keypt.

Ég var nú færður eins og hver annar galeiðupræll eftir ótal göngum og sölum, og loks var numið staðar með mig í stóru herbergi með rauðum silkigardínum fyrir hverjum glugga. Þarna inni var útskorið rúm með bláum skarlatssparlökum og við rúmið sat sama mektarkonan og verið hafði í kerrunni – en sinn geldingurinn stóð við hvern rúmstuðul. Og allt í einu rann það upp fyrir mér hvar ég væri kominn. Ég var auðvitað staddur í svefnherbergi þeirra Hollandshjóna, Hinriks og Vilhelmínu – og það mundi vera engin önnur en drottningin sjálf sem í kerrunni hafði verið og nú sat þarna við rúmið!... Einn geldingurinn svipti svo frá sparlökunum – og ég sá aldraðan mann liggja eins og í dái í öllu silkinu og skrúðinu. Ég gat nú svo sem sagt mér það sjálfur, að það mundi vera búið að reyna alla þá lækna sem til hefði náðst, svo að vonin um að mér mundi takast að lækna sjúklinginn var ekki ýkjamikil eða uppörvandi. Ég staulaðist að rúminu og þreifaði á lífæðinni á sjúklingnum og formerkti það strax að hún sló ósköp dauft.

Hann er bara kominn í dauðann! hugsaði ég. Svo tók ég á kroppnum á honum og fann, að hann var alls ekkert heitur... Hvernig gat á þessu staðið? Ég lagði eyrað við brjóstið á honum og hlustaði í honum bæði hjarta og lungu. Hjartað í honum sló ákaflega seint og linjulega, en ekki nokkurn hlut rykkjótt – og við lungun gat ég ekki heyrt að væri svo sem neitt sérstakt að athuga. Hvað gat þetta verið sem að honum gekk?

Það kom skyndilega yfir mig máttleysi og í fyrsta skipti í mörg herrans ár lyfti ég nú huganum til hæða og hneig niður á hnén, spennti greipar og horfði upplyftum augum til þess, sem öllu ræður. Og fram af mínum munni streymdu gömul og þekk bænrorð á íslensku máli, bænrorð, sem hún móðir mín kenndi mér sem barni í þessari baðstofu hér í Hamravík norður við Íshaf.

Kristrún ræskir sig lítilliga. Ólafur stansar augnablik í frásögninni; byrjar svo aftur, enn seinmæltari en áður.

En sjá! Allt í einu kváðu við úti dunur og dynkir, eins og fjöll og hæðir væru að hrynja – og aftur og aftur brá fyrir bláum og grænum eldslogum í herberginu. Og ég sá geldingana alla sem einn, hníga niður eins og þeir hefðu verið slegnir rothögg... Í þessu reið á svo voðalegur vindbylur, að slotið hristist eins og fjárhúskofi hér á Hamravíkurtúni í suðaustan Skarðaveðri á útmánuðum. Drottningin rak upp hljóð og geldingarnir engdust sundur og saman á gólfinu.

Mér varð nú litið á rúmið, og sá ég þá, að það hreint og beint skókst undir sjúklingnum og um hann fór hörkukippur; í sömu svifum reif hann upp augun og klóraði sér í höfðinu... Rétt í þeirri andránni varð í herberginu albjart af eldingu. Drottningin æpti upp fyrir sig, féll á kné, fórnaði höndum og leit á mig angistar- og bænaraugum, rétt eins og hún teldi það víst að ég svo sem stæði fyrir þessu. Ég tók þá yfir um hana og kom henni á fætur, en gaf þó rúminu hornauga. Og þá sá ég að sjúklingurinn settist þarna í einu vetfangi upp við dogg og steytti hnefana:

Hvaða ljósagangur er þetta, Vilhelmína? kallaði hann, heldur svona ómjúkur í máli. – Og þú hér ein í fanginu á bráðókunnugum sjóara! Ertu orðin band-syngjandi-vitlaus, manneskja!

Þið hefðuð átt að sjá drottningaraumingjann. Ég veit ekki af hverju hún roðnaði mest, sneypu, gleði eða undrun... Og þarna þaut hún að rúminu og kastaði sér á móti steyttum hnefunum á manningnum sínum.

Ó, Hinrik! Himnaríkisherranum sé lof! Þetta er þrumuveður – og maðurinn þarna er lífgjafi þinn! Þú hefur sofið samfleytt í sjö daga og sjö nætur, og enginn læknir í okkar víðlenda ríki hefur getað vakið þig, en *hann* hreif þig úr höndum dauðans!... Ó, Hinrik! Því ertu nú að setja í þig þennan dynt? Hún Vilhelmína þín er tryllt af kátínu og kann sér ekki læti og flaug svo upp í fangið á þessum íslenska líflækni, þegar hún sá þig opna augun... En nú skal ég stökkva fram og láta sjóða fyrir þig egg! (*Þögn drykklanga stund*).

KRISTRÚN

Nú, nú. Tók hann svo sönsum, kóngsskepnan, eða hvað maður á að kalla þá, svona menn sem giftir eru meykóngum?

ÓLAFUR

(*Eins og langt utan úr annarri veröld*). Jú, það lagaðist allt. (*Aftur verður þögn*).

KRISTRÚN

Þægði hún þér nú ekkert fyrir þetta, sú stóra kona?

ÓLAFUR

(*Lítur fast og með sérlegum þunga á móður sína*). Móðir mín! Finnst þér ekki að ég væri nú þarna nóg búinn af herranum að þiggja, þó að ég ekki bætti við það góssi og gulli? Ég sagði við hennar hátign, drottninguna í Hollandi, sem vildi láta setja mig á hægri hönd sér við há-sætið og hengja orður og krossa á brjóst mér og herðar, eins og hverjum öðrum veraldarinnar hofgæðingi, já, ég sagði við hana, móðir mín:

Mér ber ekki að launa! Launið þér honum, drottning góð, sem sendi eld af himnum á því rétta augnabliki og upphóf sína raust til þess að vekja þann sem svaf. Það er svo með mig að upp frá þessu verður allt mitt líf herranum helgað, og yður vil ég ráða til að senda út guð-hrædda og grandvara menn til þeirra, sem í myrkrunum ráfa, og þá ekki síst blámannanna á Jövu og Súmötru, sem eru yðar eigin undirsátar.

Það má hún eiga, sú góða kona, að hún hrærðist í sínu hjarta og sá herrans handleiðslu í þessu. Hún vildi búa út heilmikinn trúboðsleiðangur til sinna blámannalanda og bað mig að vera foringja. Ég sagði henni að enga foringjatign vildi ég af henni þiggja, því fátækur og umkomulaus vil ég reka erindi þess höfðingja, sem sjálfur átti aldrei neitt og laust staf sínum á stein sálar minnar (*stendur upp og gengur framsviðs*) svo þar streymir úr lífsins vatn, í stað syndarinnar vessa.

Þögn um hríð. Falur situr eins og áður með pontuna milli handanna – í þungum þönkum. Krístrún fer að þrjóna – þungbúin og hugsandi.

Ljós hægt út

3. ATRIÐI

Ólafur kemur inn í baðstofuna, Krístrún situr þar með þrjónana sína.

ÓLAFUR

Manstu það, móðir mín, hvað hún Hamravík er talin mörg hundruð að dýrleika?

KRISTRÚN

(Hallar undir flatt). O, það mundi hún nú trúlega muna, hún Krístrún Símonardóttir, þó að hennar minni eins og fleiri hennar sansar, sé farið að verða ærið brostfeldugt í seinni tíð. Átta hundruð, skal ég segja þér, Ólafspiltur. Þetta sagði mér Hallur bóndi í Hamravík, þinn sæli afi, sem hafði það frá Einari mínum Pálssyni hreppstjóra, en hann mun hafa lesið það í þeirri margfróðu Jónsens jarðabók, sem ég kann að nefna.

ÓLAFUR

(Hefur sest og er grafkyrr og þegjandi, virðist lesa í lófa sér um hrið, en lítur síðan upp). Hún er þá með dýrari jörðunum hér norður frá?

KRISTRÚN

Það mundi nú svo sem hanga í að vera ekki fjarri því sanna og rétta, og líklega mundi hún vera ívið gagnbetri en þær sumar hérna vestur í Fjörðunum. Hér gefst margur góður drátturinn úr honum sjó – og ekki mundu þeir ótíðir tólf marka silungarnir úr því Hamravíkuvatni. Þá mætti nú kannski nefna egginn og bjargfuglinn – og marga hafa þeir svo sem selina slysað, þeir Hamravíkurbændur, hérna á flúðunum norðan við hana Nestá. Og ekki mundi rekinn vera einskis virði.

ÓLAFUR

Já, það er mikil björg og blessun, sem himnafaðirinn af sinni náð veitir manneskjunni. – En er hún ekkert að minnka, silungsveiðin, svona í seinni tíð?

KRISTRÚN

O, ekki víst stórlega. Hann Falur mundi ekki enn hafa þurft að brúka net við þá veiði.

ÓLAFUR

(Með hægð – en þó eins og af einhverjum votti af áhuga – svona alveg út í bláinn). Hafa nokkrir aðkomumenn veitt hér silung, móðir mín?

KRISTRÚN

O, jú, jú. Það mundi nú kannski láta nærri. Það hafa komið hér legátar heilt vestan úr Tangarkaupstað þessi seinni árin; læknis-skepnan og með honum einhverjir hnébuxnakæglar.

ÓLAFUR

Gaf drottinn þeim góða veiði, þessum kaupstaðarmönnum?

KRISTRÚN

Trúlega mundi nú óhætt að uppástanda það. Tvo höfðu þeir stampana og tvær eða þrjár lagartunnur – og fóru með allt þetta stappfullt af flöttum og söltuðum reyðarsilung. *(Andartaks þögn).*

ÓLAFUR

(*Stendur upp. Í réttlættingartón*). Herrann sjálfur og hans postular leituðu sér fæðu í Gene-saretvatni – og nú hef ég verið að hugleiða históríu þeirrar heilögu skriftar um þann mikla fiskidrátt, móðir mín.

Gengur hægt og rólega fram eftir baðstofugólfinu og fer út. Krístrún heldur áfram að þrjóna ánægjuleg á svipinn.

Ljós hægt niður og út, síðan fljótlega upp aftur í kvöldrökkur.

Ólafur og Falur sitja frammi í eldhúsi, framarlega, hægra megin á sviðinu; hjá þeim logar eitt kerti. Látbragðsleikur þar sem Ólafur talar og Falur hlustar. Ljóskeila á Krístrúnu þar sem hún þrjónar.

KRISTRÚN

Varla mundi hann Láfi nú telja sér nauðsynlegt að grennslast eftir gæðunum hennar Hamravíkur og standa í stífasta arresti, ef hann þenkti upp á annars heims vellystingar og unaðs-semdir. Mundi ekki frekast vera það uppi á teningnum að hans sinni væri eins og heldur að snúast að þessari veröld og því sem hennar er. Það var svo sem ekkert furðulegt, þó að hann taki jarðneskan kós, svo góða sem hann hefur fæðuna. Ekki held ég að hann sé að leggja sig eftir að gera hann Fal að síbiðjandi og syndaþyngdum volæðisaumingja, sem ekki megi brosa eða á neinn máta njóta náttúrulegrar þessa heims ununar. Kannski honum hafi dottið í hug að vel væri gerlegt að búa í tvíbýli í henni Hamravík? Og ekki mundi hún Krístrún gamla rísa upp á afturfætturna, þó að þeir bræður bræddu með sér eitthvað soddan. Hún Hamravík mundi geta mettað nokkra munnana, ef allt væri til hlítar notað. Bara að hann yrði þá svo-lítið út undir sig, Láfadrengurinn, og næði sér í kvenmannskind.

En það er ekki gott að ætla upp á, hvort nokkur státtin og stobbaraleg stúlkukind sjái sér akk í honum Láfa litla. Lakast, hvað hann – eftir sín fangbrögð við hana veröld – er allur eitthvað rýr og fuglahræðulegur. Kvenþjóðin vill hafa eitthvað fyrir tilfinninguna og augað, þó að hún sé ekki eins stíf þar upp á eins og hinn helmingurinn, sem oft og tíðum lagði meira an upp á fríðleikann, og þá sérdeilis myktina, heldur en liðleg handtök og iðni og ástundun í öllu því daglega bardússi við börn og bú. O, jamm og já. Ef það gengi þennan veginn, ja, þá... Humm. Ja, þá skyldi hún Krístrún í Hamravík sitja á sínu rúmi og syngja með því sæla sálma-skáldi:

Til þess græna gæskuhaga
gjör þú mig að lokka og draga.
Í þinnar síðu lífsins lind
langar mig, þína sauðarkind.

Æi, jæja. Hún sæi þá öllu sínu svo borgið að hún þættist ekki hafa meira að krefja af þeim mikla kóngi kónganna. Reyndar skyldi hún ekki neita því, að meira en gjarna vildi hún tóra það lengi að hún fengi að sjá enn á ný einn lítinn og bjargarlausan barnunga liggja við móð-urbrjóst í henni Hamravíkurbastofu og heyra hann reka upp sín háu og hvellu hljóð og he-bresku sproka framan í gretta kerlingarhrotuna hana ömmu sína... En ekki getur ein mann-vera vegið alla lífsins unaðssemnd á sínum lófa. (*Lítur til eldhússins*).

...Humm. Að það þurfi endilega að vera vont merki hvað þeir halda henni Krístrúnu gömlu mikið utanvið? Sá útúrboruskapur þarf ekki að vera neinn vígahnöttur. O, jæja, þá. Þeir hafa líklega ekki trú á því að hennar hrörnaða vitglóra skynji það, að nóg er olnbogarámið í Hamravík og að betur mega fjórar hendur fullar en tvær tómar. En hún skal nú ekki vera með nein vanskillegheit... Það er kannski annars rétt og rigtugt að taka hann Fal tali. Hann er að vísu ekki sérlega ræðinn hversdags. Það er ekki nema eitthvað sérdeilis beri upp á, að hann

smeygir fram af sér múlnum. Ég læt hann Fal formerkja, hvernig vindurinn stendur í pilsíð hennar Krístrúnar gömlu, og leita mér þá fréttu um framtíðarþanka þess heimkomna arkar-krumma, Ólafs Betúelssonar.

4. ATRIÐI

Krístrún situr á rúmi sínu og þrjónar; Falur situr á rúmi sínu og handleikur pontuna sína. Brimhljóð og norðan garri í bakgrunni.

KRÍSTRÚN

Hún Krístrún gamla hefur ekki getað sprokað stórlega við þig í seinni tíð; hún hefur rétt ekki getað numið þig nefi. Þið munduð mikið þurfa að ræða og reikna, bræðurnir hér í Hamravík. Jú, jú. Fluggammur er hún nú, sú gamla Krístrún Símonardóttir, enda er svo að sjá og skoða sem þið berið heldur plikt fyrir henni, svo lítið sem þið sitjið hér inni upp á síðkastið. Það má víst segja að þar komi hann til, karlmennskuhugurinn harði... En við hvað munduð þið svo sem skelkaðir vera? Ekki er nú sérdeilis trúlegt að hún tutlaði ykkur hreint í tætlur hún Krístrún, þó að þið settuð hana ekki hreint og aldeilis utan við ykkar bollaleggingar og ráðabrugg.

Falur rennir augunum hálfspyrjandi til Krístrúnar. Krístrún hallar höfðinu og deplur augum.

FALUR

(Snússar sig úr pontunni). Veistu það þá?

KRÍSTRÚN

Huh! Hún Krístrún mundi nú fara nærri bæði um þetta og hitt. Hún mundi knapplega vera hreint eins af göflunum gengin hennar skynsemi, eins og ykkur ungu mönnunum sýnist trúlegast. Séð hefur hún nú sól, tungl og stjörnur fyrr en í þeirri vikunni sem nú er að líða. Manneskjunnar þenkingarmáti á vitaskuld alltaf sína kringilkróka og sín myrkragöng, en sú manneskja, sem lengi hefur í henni veröld skóna troðið, mundi allt að einu og einatt geta nærri um það farið, hvað þeim í þankann svífur, sem henni eru næstir og nálægastir. *(Andartakspögn).*

FALUR

(Rólega og með yfirvegun). Og ertu þá ekkert reið?

KRÍSTRÚN

Reið? Huh! Hvar fyrir skyldi hún ég svo sem vera reið? Þér og ykkur mundi víst vera það hreinn óþarfi að drífa ykkur fram í búr eða eldhús, þó að þið þættust þurfa að koma undir þak einhverjum kofa yfir ykkar framtíð. A, jæja, unginn minn!

FALUR

Hann Ólafur, þóttist svo viss um að þú mundir vera á móti þessu – og ég hélt það líka.

KRÍSTRÚN

Nú, hann Ólafur Betúelsson – mér, sem á að heita hans eiginleg móðir, ætti líklega ekki að vera það sérlega um horn og stökk, þó að hann legðist við stjóra – en það tel ég rétt helst óhætt að segja, að ekki mundi það nú hafa verið stórum lakara, að hann hefði átt einhverja gyllta skildinga frá þeirri góðu konu, Vilhelmínu, meykónginum í því landi Hollandi. En það er nú orðið sem orðið er, og þýðir ekki um að sakast, og ætlar hún ég það ekki að lasta, þó að

þú að einhverju leyti látir Ólafspiltinn njóta góðs af þeim reytum sem hér eru. Og enda þótt það sé mín innileg sannfæring, að hann hafi spennt og spilað í rölt og reik og fáfengilegt líf-erni og háttelsi sínum bestu árum, þá ætla ég ekki að láta hann það í neinu heyra, þar sem þá líka ekki verður formerkt annað en að hann hafi nú orðið meiri velþóknun á silungi og sjávarfangi til daglegs brúks en á þeirri miklu bók, sem manneskjan á raunar að skaparans vilja til að grípa þá tímana, sem þar til eru settir. Að hún Hamravík geti ykkur fætt, þó að þú og hann Ólafur bæruð ykkur að því að ná ykkur í þekkilega meðhjálp og himnafaðirinn blessaði ykkur, svo að þið ykjuð ykkar kyn og þyrftuð nokkrar munnholurnar að metta, það mundi trúlega óþarfi um að efast – því hér er mörg björgin og manneskjunn holl. (*Falur lítur rólega á móður sína*). Nú veit hún það vel, hún Krístrún gamla Símonardóttir, sem í tvíbýli er upp-alin, að það hefur sína vankanta, en ekki er trúlegt að hann Falur Betúelsson mannskemmi einn eða neinn með fáfengilegu eða rætnu hjali, og hvað sem öllu líður, þá hefur hann Láfi litli alltaf meinhægur verið og frekar lognhattslegur.

Undrunarstuna heyrir frá Fal. Krístrún rær áfram með þrjóna sína.

En hva-hva-hvað? Hvað er það nú?

Falur stendur upp og gengur til dyra. Krístrún snarstansar í sínum róðri og horfir agndofa á hurðina sem skellur að stafnum. Hún lætur höfuðið síga og hreyfir þrjónana sérlega hægt og gætilega. Augun eru eins og þau hafi skurnað. Kringum munn hennar koma djúp-ir drættir og hún er ekki ósvipuð tréskurðabilæti með þrjóna í höndum.

Ljós hægt út

5. ATRIÐI

Daufur, lóðréttur ljóspollur kemur upp á Krístrúnu þar sem hún situr á kassa (hnyðjuskömm) úti í skemmu, lengst til hægri á sviðinu; hún þrjónar svo rólega að ekkert heyrir í þrjónunum; yfir henni eru þyngslí. Ljóspollurinn einangrar Krístrúnu frá miðsviðinu; hún er vör um sig, ætlar að njósna um bræðurna. Hægra megin við hana stendur laus staur upp við vegg.

Sterk lýsing kemur upp miðsviðs á Fal þar sem hann situr við borð og sker tóbak. Ólafur kemur inn frá vinstri.

Baðstofan hefur breyst í eldhúsið með borði og bekk framsviðs; breyting sviðsmyndar er framkvæmd með lýsingu.

FALUR

Það er eins og ég alltaf vissi. Hún er á móti þessu sú gamla.

KRÍSTRÚN

(*Hvíslar undrandi að sjálfri sér*) Á móti þessu . . . ? Humm. Var þá . . . ? Humm

ÓLAFUR

(*Sprettur upp eins og stálfjöður.*) Fan í svarte, glohete helvete! Du har da vist ikke din . . . din jála, gát og fortalt det heile til det gamle skabeiste?

(*Hvass*). Því ansarðu ekki, maður?

FALUR

Ansa? Ansa hverju? Talaðu íslensku.

Þögn. Ólafur sest.

ÓLAFUR

(Fljótæltur, eins og hann sé miður sín, en annars í sínum hátíðlega málróm). Ég vona til guðs, að þú hafir ekki farið að segja henni móður okkar þetta svona... svona strax?

FALUR

Nei. En hún fór að tala við mig, og sagði, að við þyrftum ekkert að vera hræddir, því að hún væri ekkert á móti okkur. En þá var það allt tómur misskilningur, því hún hélt...

ÓLAFUR

(Vanstilltur, stendur á öndinni). Sagðirðu henni það þá – eða hvað?... Hvað varstu að segja að hún hefði haldið?

FALUR

Hún hélt, að þú ætlaðir að setjast hér að með okkur og fara að búa – og það vill hún einmitt, að við búum hér öll á jörðinni...

ÓLAFUR

Hvað sagðir... hvað gerðir þú... þú svo ?

FALUR

Ég gekk út!

ÓLAFUR

Og . . . og sagðir ekki neitt?

FALUR

Nei! Er það... guðs vilji, að við gerum henni á móti skapi? Getum við ekki beðið þangað til hún einhvern tíma deyr?

Kristrún er ein undrunar og eftirvæntingarhlust. Löng þögn.

ÓLAFUR

(Sem mildur herrans þénari og skiljandi mannlegar tilfinningar en í þjónustu herra síns). Framar ber að hlýða guði en mönnum, Falur. Nú hentar þetta, sem við höfum rætt, framgangi hans málefni, í þessu landi hér norður við Íshaf, þar sem mannfólkið lokar eyrunum fyrir hans hirðiskalli – og hösvast áfram þann breiða veginn í forherðingu og andvaraleysi. Hans reiði er ógurleg gegn þeim, sem þverskallast móti hans vilja og drottinlegu átoríteti, eftir að þeir hafa heyrt hans hirðiskall, en hans miskunn þeim til handa, sem elska hans boðorð og varðveita, hún er sæt eins og hunangið sem drýpur af hæðum Líbanons.

FALUR

Hún gengur aldrei inn á það. Það væri líka óguðlegt.

Ólafur fer sér ekki ótt. Kristrún starir fram fyrir sig, lotin í baki og með teygðan háls. Drjúg þögn.

ÓLAFUR

(Sérlega seinmæltur og með guðsmannsins andaktaráherslum – með viðeigandi þögnum öðruhverju). Heldur þú , Falur bróðir, að mér sé ljúft að gera þessari konu, Kristrúnu Símonardóttur sem ég er fæddur af, á móti skapi? *(Með kröftugri og innblásinni röddu)* – En ég

veit að minn vilji er ekki *hans* vilji, þar sem ég er í synd fæddur og getinn – og að *hans* raust, þegar hann kallar til mín, er sú raust, sem til lífsins leiðir. Og... og hugleið þú nú, Falur... (*Mildur sem móðir við sitt barn*). – Hugleið þú nú, hvað mér og þér er boðið af hans gæsku, ef við viljum brjóta í bága við okkar tímanlegar tilfinningar í þetta sinn. Hann *bara* krefur ekki af okkur; hann umbunar. Þú átt að njóta margs, sem þú nú færð ekki notið, en þú þráir samt mest í þínu hjarta hér í einverunni. Herrann mun útvelja þér meðhjálp, Falur bróðir, og þau börn, sem hún mun í þennan heim fæða! Hugsaðu þér það hlutskipti sem þín bíður nú, og berðu saman við hitt, sem þau eiga í vændum, ef þú lætur að kallinu. Sannlega munt þú, þegar Satan slettir sínu slori og slabbi á þá sem ganga vantrúarinnar vegi, sannlega munt þú geta sungið, hafandi ekki aðeins þig, heldur líka þína nánustu í huga:

*Af drottins hæðum drýpur
hið dýra hunang til mín.
Og sál mín ávallt sýpur
hið sæta náðarvín.
Er syndaþjónar sveima
í sorta um vítisgöng,
um gullna himins heima
og háa dýrðargeima
ég svíf í nægt og söng.
Halelúja, haa-lee-lúú-jaaa.*

Ólafur stynur eftir ræðuna, eins og eftir góða máltíð, og strýkur sér um munninn með erminni. Krístrún rykkir sér svolítið til á kassanum. Hún er orðin móð og heit og hallar sér nær sviðsmiðju, starir sviðandi sjónum og bíður spennt eftir svári Fals. Hann er í þungum þönkum – löng þögn. Krístrún kreppir sínar hnýttu hendur um þrjónana eins og þeir séu höggormskvikindið og refkeilan. Hún veit ekki enn hvað refkeilan (refurinn) ætlar sér en grunar Láfa um græsku. Smám saman deyfist ljósið talsvert niður á Krístrúnu (án þess að áhorfendur taki eftir því) og ljósið er orðið talsvert dimmt þegar athyglin beinist að henni. Áður en Krístrún tekur síðan til máls, hefur ljósið aftur styrkst mjög hægt á hana.

FALUR

Hún samþykkir þetta aldrei.

ÓLAFUR

Herrans vilji er yfir þínum vilja og mínum. Hans vilji í þessum efnum er okkur ekki einungis eilíf blessun, heldur líka stundlegur gróði. (*Talar eins og hann sé á samkomu en ekki í eld-húsi*). En svo ber líka að grandskoða það, hvað móðir mín blessuð, kynni að vinna við, að herrans vilji uppfyllist. Hún er nú orðin lasin og hefur svo sem ekki af miklum manni að má. Og þegar hún sæti á sínu rúmi í ró og friði, hafandi nóg af öllu, þá mundi hún sjá, að herrann talar í gegnum minn munn í þessu. Hennar ævikvöld mundi verða fagurt og hlýtt, eins og blómstursins, sem hneigir sitt höfuð að moldu í héludögg haustsins – og sál hennar mundi fyrir víst öðlast þá sælu, sem þeim einum er búin, er til hans hafa snúist í anda og sannleika. Amen.

Krístrún fær nábit.

FALUR

Ef hún samþykkir ekki, þá –

ÓLAFUR

(*Grípur fram í fyrir Fal*). Móðir okkar, með sitt stóra og stolta hjarta, er eitt syndarinnar barn og vankunnandi um það, sem manneskjunn til friðar heyrir. Þetta fer allt vel. Þú kemur

með mér vestur og við hittum þessa menn, sem hér hafa verið við silungsveiði, og svo vona ég að geta keypt hús, sem geti verið þér og þínum bústaður, en mér það ból sem ég kalla að sauðina frá glötunarbrunninum. Þó að hún Hamravík sé afskekkt og varla mannabústaður nú á tíð, þá geta þessi, syndugri skemmtanafýsn þjónandi veraldarborn, séð sér akk í henni, svo að þau borgi fyrir hana brúklegt verð...

Kristrún fær skyndilega eitthvert ónotasvimbur yfir höfuðið og grípur um staur sem stendur upp við vegginn – og staurinn veltur út af með brauki og bramli.

En hvað... hvað er þetta, Falur?

Það er hljótt nokkur augnablik. Ólafur gengur í átt að skemmunni og skimar inn en sér ekkert. Kristrún situr grafkyrr og skjálfsandi í hnipri, nánast í myrkri. Nokkur andartök stendur Ólafur í gættinni – það fer hrollur um hann – og hann hörfar inn í eldhúsið. Það líður nokkur stund í þögn.

FALUR

Þetta hefur líklega verið hann Kollur?

ÓLAFUR

(Hræddur) Kollur. (Í sínum gamla, hátíðlega Jobstón- og röddin skelfur ótrúlega mikið). Herrann er mitt skjól og minn skjöldur gegn vonsku veraldarinnar og... og öndum myrkuranna!

Kristrún tekur eftir draughræðslu Ólafs. Stutt stund líður þar sem enginn bærir á sér. Ljós fara snögg út á miðsviði, Falur og Ólafur fara af sviði til vinstri. Þá rís Kristrún hægt upp. Brýnnar eru eins og hengja, sem er að því komin að hlaupa, augun eins og gljáandi svell og munnurinn líkt og samansigin sprunga í gulnaðri gróf undir klettaskúta. Augun sperrast upp og skíman fellur á rauða og þrútna hvarmana. [Tæknilega hefur lárett ljós sem fellur á augu hennar, styrkst undanfarnar 10 sekúndur].

KRISTRÚN

(Horfir upp á við). Svo þú hélt það já, sá hæsti! O, jamm og jæja. Humm. Hún Kristrún gamla Símonardóttir liggur nú ekki ennþá hundflöt og afvelta fyrir fótum síns skapara. Ó, ekkí, herrann sæll og ljúfur!

Ljós snögglega út

6. ATRIÐI

Rökkurbirta. Kristrún situr á rúminu sínu og þjónar ótt og títt. Hummar svolítið í henni öðru hverju og hún hristir stundum sinn hærkoll. [„Humm, o, jamm og jæja.“ „Humm, o, jæja, já.“ „Humm og jamm.“ „Humm.“]. Hún hugleiðir skort Ólafs á falsleysi, fláræðiskunstir hans og blekkingatakta. Það er farið að verða nokkuð skuggsýnt og Kristrún tekur eldspýtur úr barmi sér og kveikir á týru sem hangir á sperru yfir rúmi Fals.

KRISTRÚN

Hann hefur verið nokkuð fyrir fetann í kvöld, *drengurinn*, sem fáir heyra og enn færri fá augum litið. Eitthvað veit hann eða vill hann núna, svo kvikur sem hann er og otureygur. Það

þætti henni Krístrúnu gömlu eins og trúlegra, að hann Hamravíkur-Kollur þættist þurfa að skoða einhvern hér á þessu heimili... (*Muldrar*). Hummum hum. Humm, o, jæja.

Ólafur kemur inn í baðstofuna. Þrjónarnir stansa í höndum hennar og hún starir utan við sig á Ólaf. Hann nemur staðar utarlega á sviðinu og horfir á móður sína. Á svip hans má sjá að honum þykir háttelsi hennar allt annað en viðkunnanlegt.

(*Otar fram þrjónunum sínum, höst í máli og látbragði*). Víktu þér nú rétt til, Láfi litli! Hann sýnist þér ekki svo sem hollur, drengurinn, sem á bak við þig stendur!

Ólafur hörfar til hliðar og hálf leið að rúminu sínu. Þar snarsnýr hann sér við og lítur svo sem ekkert guðshetjulegur á svipinn bak við sig. Krístrún hraðar sér bak við hann.

Hvaða uppástæðilegheit eru þetta í þér, hróið mitt og hræið? Vertu rétt helst til friðs, eins og þinn plagsiður hefur verið í seinni tíð. Þú mættir kannski muna takið sem hann Hallur sæli tók þér hérna í göngunum. Snautaðu nú fram og reyndu að vera ekki að skrumskæla þig þetta, skömmin! Yfir hverju þykistu svo sem þurfa að geisa og grána í lundinni. Hér eru engir nema við tvö sem þú hefur alltaf sýnt meinleysi – og svo hann Ólafur Betúelsson, sá herrans þjónn – og mundi þér nú trúlega vera skammskást að uppbyrja ekki neinar brellur við soddan mann, stálsoðinn í krafti alls þess, sem vera mundi hæst og heilagast og þínum svarta meistara andstyggð og eyðilegging. Hann Ólafur mundi líklega þora að sjá framan í snjaldrið á þér, þó ekki sé það bermilegt, allt grett og skælt og fullt af mold og svörtu sóti úr rangölunum hérna. (*Hristir svuntuna eins og hún sé að stugga við sauðkind*). Fussum og bja, bja að finna upp á soddan! Svona, tötrið! Töltu nú fram í skotið þitt og hringaðu þig þar niður!

Fer með ró og stillingu inn á sitt rúm og tekur upp þrjónana. Ólafur stendur hreint eins og hann sé rekabútur, sem rekinn hefur verið niður í baðstofugólfið. Ólafur einblínir á skotið óræðum augum.

Tylltu þér niður, Láfi litli, og reyndu heldur að hafa róandi áhrif á þetta tötur, sem hér er að flækjast og snudda.

Ólafur sest niður. Það heyrir fótatak í göngunum – og Krístrún og Ólafur líta upp, Ólafur flöktandi augum og eins og honum sé ekki rótt og Krístrún með hæglætis athygli. Falur gengur inn hægur en reffilegur. Andvarp heyrir frá Ólafi. Falur stíkar föstum skrefum inn baðstofugólfið, tyllir sér og tekur í nefið. Um hríð er ekkert orð talað.

ÓLAFUR

(*Hálfhátt og í trúnaðarróm, öruggur með signet kristins kærleiksmáttar*). Varst þú... þú var við nokkuð í göngunum?

FALUR

(*Sýgur upp í nefið og handleikur pontu sína*). Ekki svo sem nema tíkarkvikindið hana Hersilíu. Hún var þar að spankúlera, svo að ég var nærri dottinn um hana og kominn á nefið... Ehe! (*Krístrún umlar og í sömu svifum heyrir tíkarnóran spangóla úti á hlaðinu*).

KRÍSTRÚN

Humm, o, já, já! Þú mundir trúlega geta látið okkur heyra eitthvert gott orð, Ólafur Betúelsson?

Ólafur segir ekkert en fer að fitla við stásslegu töskuna sína.

FALUR

(Óvenju skrafhreifinn, en með sinni venjulegu hugarró, enda óvitandi um brölthneigð Kolls á þessu kvöldi). Hún er sjálfsagt farin að spekúlera í tunglinu, sú mórauða. Þeir eru flestir fyrir þessar himinhnattagægjur, hundarnir.

KRISTRÚN

O, vel segir þú, Falur kempan. O, jamm og jæja!

Ólafur er nú kominn með þykka bók á milli handa sinna.

ÓLAFUR

(Varfærnislega). Ehemm, uhummm! Verið stöðug í trúnni og treystið þeim eina sem er völdugur og mektugur gagnvart því illa. Ehemm!

Röddin er án innblásturs, hann tekur sér málhvöld og finnur augnaráð Fals á sér, ræskir sig, réttir svolítið úr bakinu, hallar undir flatt og hneigir höfuðið.

(Setur upp sinn virðulegasta svip). Sá sem heyrir guðs orð og meðtekur það með sannri hugarins innlifun, hann er sterkari en eikin, hver teygir rætur sínar niður á steingrunn bjargins og sína krónu upp í himinljómann. Hann þarf ekkert að óttast. Ekkert er honum skelfilegt.

Reiðir upp hina helgu bók. Krístrún og Falur horfa íhugandi á hann.

Ég vildi, móðir mín, áminna þig um, þó að ég sé þinn sonur og þú mín móðir, að drottinn er okkar stoð og stytta gegn myrkranna hersveitum. Og það hæfir ekki sannkristnu fólki að vera með bábiljur, hjátrú og heiðinglegar særingar, sem eru drottni andstyggð, en myrkranna hersi næsta þóknanlegar.

Krístrún stynur lágt, lætur þrjónana falla í keltu sér og drýpur sínu hærumkrýnda höfði.

KRISTRÚN

(Með afsökunarkenndri eynd í röddinni). O, þetta kann satt og rétt að vera, Ólafspiltur. En við erum nú svona, þessi gamla slekt, sem uppalin er í heiðinni trú á kynngi og kynjaverur. Vegna stórra fjarlægða og eymdaramls og bardúss heima fyrir, höfum við ekki í herrans hús komið nema rétt sem naumast má duga til sáluhjálparvona – og ekki umgengist hans orð í heimahúsum, svo sem vera skyldi. Og enga höfum við kristindómsins uppfræðslu fengið nema úr þessu stutta kapítulakveri, sem við áttum að stagla fyrir konfirmeringu undir handleiðslu fákunnandi foreldra og eins gamals útkjálkaprests. Ó, herrann sæll og ljúfur! Svo er nú þa-a-ð!

Falur horfir á móður sína eins og hálf vantrúaður á, að hann sé vakandi. Ólafur horfir á þau og mjakar sér til á rúmstokknum eins og í hann komi einhver lyfting.

ÓLAFUR

(Með kennimannlegri hægð og kristilegu umburðarlyndi). Sá, sem játar sína bresti og sína fákunnáttu í herranum, hann situr rétt nokk í myrkri, en hann snýr sinni ásjónu þangað, sem sól þekkingarinnar rennur úr hinum dökku næturdjúpum.

Krístrún sígur saman í auðmýkt iðrunarinnar með fyrirboða andlegrar endurvöknunar markaða í andlitsdrættina. Falur snýr ásjónu sinni að Ólafi.

(Heldur áfram ljúfmannlegu kennimannshjali). Í myrkrunum búa andar, en þeir hafa ekki makt eða mátt til að þjóna sínum svarta Satan, nema manneskjurnar gangi í syndasortanum dýrkandi sitt hold og þá jarðnesku muni, sem mölur og ryð fá grandað. Ég veit það og finn í minni sál, að ég er frelsaður og frí úr fjötrum þess ógnarbílds, sem andskoti er nefndur á vorri þjóðtungu, en Belsebubb eða Satan á því gríska og hebreska máli, sem sú heilaga skrift

er upphaflega skráð á með ljóssins geislastaf, guðs eigin vísifingri í þessari veröld. Og þegar ég hef nú lesið hér í herrans orði og beðið bæn, svo sem andinn innblæs mér í sínum krafti gegnum mitt hreinsað hugskot, þá mun friður og ró færast yfir þetta heimili, ef þið, í holdinu nánustu með systkin, rennið huganum til hæða og inntakið orðið með opnum munni sálarinnar. Sérlega og aldeilis vil ég biðja þig, mín kæra og hjartaprúða móðir, að þú látir ekki lokast þín hugarkynni á ný, heldur opnir þau upp á gátt, sem eitt vertshús við veginn, hvar sá himneski brúðgumi geti tekið sér náttstað allt til þíns endadægurs, hvert kynni nær að vera en nokkur veit, nema sá sem eldist ekki, þreytist ekki og breytist ekki.

Kristrún ruggar sínu höfði með hálfafur augun í andaktarleiðslu. Falur hefur ekki sínar sjónir af Ólafi sem starir með spámannlegum svip niður á gólfið. Baðstofan er nú eitt herrans musteri. Allt í einu heyrst dálítið þrusk eins og hönd sé strokið við vegg eða að eitthvað þjóti um loftið. Og í sama bili slokknar á týruvesöldinni sem hangir yfir rúmi Fals. Þessu fylgir stapp og fótadráttur – og rétt á eftir heyrst skellur. Síðan er engu líkara en eitthvað sé dregið eftir baðstofugólfinu – en loksins verður allt hljótt. Stuna heyrst frá Ólafi.

FALUR

O, sei, sei! Nú þykir sumum hann Hamravíkur-Kollur fara að verða pratinn!

KRISTRÚN

Þú, minn sæli sonur, Ólafur Betúelsson, okkur af náð sendur, fáfróðum og vanörtuðum mannkendum! Hjálpa þú nú með þínum trúarinnar anda og krafti, því sú illa veran, sem hér er á rölti, sýnist svo mögnuð af einhverri svartri kynngi, að til soddan munu vart finnast dæmi hér á voru landi Íslandi, nú til dags. Og væri hún það, sem við hér norður á veraldarhalanum höfum kallað Hamravíkur-Koll, þá mundi hún Kristrún Símonardóttir segja, að hann vissi einhver fárlegheit í vændum.

ÓLAFUR

(Röddin skelfur eins og hann sé sleginn kuldaflogum). Tendraðu ljósið, Falur bróðir, svo að ég megi lesa í þeirri heilögu bók, sem ég hef hér í hendinni og hefur herrans orð að geyma.

KRISTRÚN

Það skal hún ég gera – þó að ég sé ekki orðin nema eins og hvert annað hálfkulnað skar. *(Fer á kreik – það er ofurlítið farið að birta fyrir augum).* Hvar mundu þær nú vera hjá mér, fírspýturnar? Ekkert man ég, vesalt hró. Jú, undir höfðinu á mér mundu þær liggja.

Kristrún þruskar í rúmfötunum og svo skjáfar í eldspýtnastokk. Hún dregst yfir gólfið og tekur allt í einu snöggan kipp. Það skjáfar á ný í eldspýtnastokknum og Ólafur rykkir sér til – bókin dettur í gólfið – og hann hendist upp af rúmi sínu.

ÓLAFUR

Gud, akk gud! Velsignet vere dit namn!... Líttu í náð til þíns veika sonar á þessum voðastað!

Ólafur riðar á fótunum. Falur situr grafkyrr, Kristrún stendur hreyfingarlaus eins og steinrunnin.

FALUR

Því segir þú ekki eitthvað, sem krassar, Láfi bróðir, úr því að hann er að þessum derringi? Það ætti að vera óþarfi að láta honum haldast þetta uppi!

KRISTRÚN

(Í nýjum tón). Soddan stand og stæða! Sló hann þar ekki, forsmánin, stokkinn úr mínum gömlu og dofnu höndum og beint í andlit míns útvalda sonar... En vertu nú rólegur, Falur skepnan. Hann Ólafur stendur okkur bí með sínum náðarkrafti, og nú ætla ég að staulast yfir á mitt hvílurúm í því fulla og fasta trausti, að undir hans trúarinnar og máttarins verndarhendi sé okkur enginn háski búinn. Hún ég er orðin feyskin í rótina og ekki skepna til að standa í svona, enda vantar mig það trúarinnar vígða stál, sem myrkranna herskarar hopa fyrir út í sitt brennisteinsdíki... Það mundi best, að þú byrjaðir á því að kveikja, Ólafspiltur. Hann slær varla stokkinn úr höndunum á þér, sá leiði lubbasokkur. (*Þokar sér yfir á rúmið sitt*).

Ólafur beygir sig niður og þuklar eftir gólfinu. Það skjáfar í eldspýtnastokknum þegar hann finnur stokkinn og hann réttir sig upp. Síðan þokar hann sér að rúmi Fals, með framréttar hendur eins og hann hyggist blessa hann. Hann tekur upp eldspýtu en hún brotnar og dettur á gólfið þar sem hann er skjálfhentur. Hann kveikir nú á annarri en brennir sig á henni og kippist allur til. Hann nær loks að tendra ljós á týrunni, fer að rúmi sínu, skoteygur og skimeygur með drúpandi svita á enni, sem einn af herranum prófaður grasgarðspíslarvottur. Því næst tekur hann hina helgu bók með snöggu taki upp af gólfinu, opnar hana riðhentur.

ÓLAFUR

(Les með titrandi og hrellilegum guðræknismálróm):

„Sætt er svikabrauðið,
en á eftir fyllist munnurinn möl...“

Hóstar og ræskir sig – og skimar augunum til móður sinnar.

„Sá, sem formælir föður og móður,
á hans lampa slokknar í niðamyrkri.
Arfur, sem í upphafi var skjótfenginn,
blessast ekki að lokum...“

(Svelgist á. Krístrún og Falur horfa á hann). Amen. Herranum sé lof fyrir hans orð!

Krístrún lítur á Fal sem gefur bróður sínum eitt af sínum ólundarlegu hornaugum með næstum skelfingarkenndri óbeit. Rétt í þessu er krafsað í baðstofuvegginn og emjað á máttlega. Ólafur hrekkur saman og hin helga bók nötrar í höndum hans. Svo sem andartak er steinhljóð.

FALUR

Þetta er nú víst sú náttúrulega mórauða tík, ef ég er ekki orðinn eitthvað rambúneraður á heyrn. Það er trúlega réttast að ég ráfi fram að dyrunum og opni fyrir henni.

Ólafur þrífur rígfast um kragann á skyrtu Fals og hindar hann í því að fara til dyranna. Krístrún gengur til þeirra.

KRISTRÚN

Nú skulum við fara að róa okkur, ungarnir mínir. Hún Krístrún gamla þenkir svona með sér, að ekki muni hann hafa þóst eiga erindi við okkur tvö, sá sem hefur verið hér að bauka og brambolta í kvöld, heldur við þann af Hollands meykóngi og Norvegs kristinfólki útmerкта Ólaf Betúelsson, sem hefur á þessu kvöldi sýnt sinn kraft og anda og lesið eina litla lexíu þess mikla kóngs og kvennaljóma, Salómons. Og þú, Ólafur Betúelsson! Þú munt vilja rísa árla úr rekkju á morgun og hafa blessaða dagsbirtuna yfir hana Straumavíkurheiði. Það mundi vera eins og viðkunnanlegra fyrir þig, ef hann kynni að labba á leið með þér, *drengurinn* hérna.

Svo vildi hún móðir þín það þá við þig segja, að kynnir þú í nauð að lenda, svo að þú vildir sem eitt barn þess Hamravíkurheimilis með hóglæti og blátt áfram meðtaka þá fæðu, sem hér fæst með súrum sveita, þá ratar þú göturnar – og þá mundi hann þér engar skammferingar gera, hann Kollur, hræið... En hitt mundir þú hafa séð, að það af vættum og verum, sem hér kann að vera á slæðingi, hefur ekki á því neinar mætur, að þú sitjir hér og ríðir net vélræðisins á riða guðrækninnar og með herrans orð fyrir netnál!

Hún sest. Bræðurna setur hljóða. Fleira var ekki talað í Hamravíkurbaðstofu á þessu kvöldi.

Ljós út

Ljós upp á Ólaf þar sem hann lötrar eldsnemma úr garði á sínu ættaróðali [aftur eftir salnum í leikhúsinu]. Krístrún horfir á eftir honum; þegar hann hverfur sýn, hrökkva tærir dropar af augum hennar. Hún lyftir höfðinu, starir lengi þegjandi.

KRISTRÚN

(Þyngsli fyrir brjóstinu). Humm. Þegar þú sendir hann arkarkrumma heim í föðurhúsin, þá kynnir þú nú svo sem að hafa meint að sýna henni Krístrúnu gömlu að ekki veit hún alltaf, mannkindin, hvers biðja ber. Og sporin þín, ekki síður en mín í gærkvöldi, mundu stundum vera þung, þegar þú ert að amstra og bardússa við þín börn, dreifð um veraldarinnar stóru kringlu og misbrúkandi þann frívilja sem þú stakkt í þeirra mal um leið og þú skaust þeim inn í þennan heim og þar sem þú lést mig nú, fría og óhindraða greiða þessa flækjuna eftir bestu getu. Minnsta kosti mun hún ég ekki setja í mig neinn hofmóð, þegar hlutaskiptin eiga fram að fara. Og þó... Yrðir þú með eitthvert rex eða vesen út af mínu áralagi, þá er nú hætt við, að ég legði kollhúfur... Jú, það mundi ekki þurfa henni Krístrúnu að segja, að stundum hefur gengið böslulega að halda í horfinu. En þá er að því að gá, að það er ekki alltaf sléttur sjór fyrir þeim köldu Ströndum þessarar heimsvistar...

Krístrún gengur inn í baðstofuna og að rúminu sínu, þrífur þrjónana og þokar skuplunni frá eyrunum, yfir hana færast vellíðunar bros.

HLÉ

[Sjá upphafslýsingu á leikritinu: „Krístrún situr á rúminu sínu og þrjónar. Hún er ein í baðstofunni.“ Þetta hring-samhengi ætti að nást með samskonar lýsingu í upphafi leikritsins og á þessu síðasta augnabliki fyrir hlé].

SÍÐARI ÞÁTTUR

1. ATRIÐI

Kristrún situr á rúminu sínu og þrjónar duggarales. Hún er ein í baðstofunni. Inn kemur ung stúlka, svarthærð, fölleit og þreytuleg. [Sbr. upphaf verksins: Inn kemur meðalhár maður með brúnt yfirskegg.] Hún er með böggul undir hendinni. Stúlkan stansar – augu hennar eru dökk og glampanði – eins og í hræddum fugli. Svo gengur hún til Kristrúnar og réttir henni höndina.

ANÍTA

(Hálfhás). Sæl.

KRISTRÚN

Sæl. (Horfir á stúlkuna og rær með þrjónana sína).

Stúlkan stendur og horfir ofan fyrir fæturna á sér – án þess að kvika augunum. Það er engu líkara en hún sé orðin að steini.

Vill hún ekki tylla sér?

Stúlkunni bregður við, eins og hún vakni af dvala, og gengur að rúmi Fals, sest á stokkinn og lætur böggulinn detta á ábreiðuna.

Hvaðan kemur þessi kvenmaður? (Stingur þrjónsoddi undir skýluklútinn og klórar sér agnarlítið í hvirflinum).

ANÍTA

Hérna sunnan hlíð.

KRISTRÚN

O, rétt er nú það. (Hryssingsleg á svip og í máli). Er hún kannski að selja Spádóma frelsarans?... Það þýðir ekki að bjóða þá bók hér. Það hefur verið reynt. Það þarf nokkur eggín fyrir þeirri bók. O, það held ég.

ANÍTA

Nei, ég er ekki að selja neitt.

KRISTRÚN

Hvað er hún þá að gera – og hvað ætlar hún fyrir sér?

ANÍTA

(Hristir höfuðið viðutan). Ég veit, veit það ekki.

KRISTRÚN

O, süssu, süssu. Það er nú svo... Er hún ekki svöng?

ANÍTA

Jú.

KRISTRÚN

Og þreytt?

ANÍTA

Jú.

KRISTRÚN

Getur hún borðað súrsuð svartfuglsegg? Það telur maður nú undirstöðumat hér norður um. Betúel sæli færði mér þau alltaf á sængina. Það gerði hann, sá góði maður.

ANÍTA

Ég veit... veit ekk-ekki... ég er... er ekki hé-hé-ðan. (*Fer að gráta.*)

KRISTRÚN

(*Einblínir á hana um stund – hummar við*). Já, já. Sitthvað er nú. O, það skyldi maður halda. (*Stendur upp og haltrar til stúlkunnar*). Vertu ekki að því arna, rýjan mín. Ég átti þau nú sjö börnin með honum Betúel Hallssyni – og ekki önnur eftir en hann arkarkrummi sem floginn er burt og hann Falur sem sefur í þessu rúmkorni. Einu gaf nú guð aldrei lífið – og þrjú dóu drottni sínum í þessari baðstofu og voru ekki jörðuð fyrr en í ótíma – því að þetta var á þorr- anum og íshella hér heilt upp á vík. Láfi minn fór með norskum – og ferðin sú varð eins og hjá arkarhrafnum forðum til sællar minningar. Gunna mín lenti í þennan Her, sem ég kann ekki að nefna – og var þar að einhverju spilverki. Nú, svo strikaði hún suður í þá stóru Babý- lon og fannst þar á reki úti í eyjum. Hún komst víst í blöðin að mér var sagt, móðurmyndinni hennar. Og í fyrra lenti þar í, að hann Betúel sæli hrapaði úr bjarginu – og blóð og heilaslett- urnar út um allt. O, það held ég... En ekki grét hún ég. Ó, ekkí, rýjan mín. Það er búið sem búi- ið er, segir hún Krístrún gamla Símonardóttir.

Stúlkan lítur á gömlu konuna og þurrkar framan úr sér með pilsgöpanum. Sú gamla sækir henni súrsuð egg – og dökkt vín úr rauðvínskvartil.

Ljós hægt út

2. ATRÍÐI

Morguninn eftir

Stúlkan sefur. Krístrún hefur fært til hennar mat og drykk; rennir til hennar augunum öðru hverju þar sem hún situr og þrjónar; þrjónarnir stansa einstaka sinnum. Falur hefur mat- ast og fer út, lítur ekki á stúlkuna. Þegar stúlkan fer fram úr rúminu leysir hún utan af bögglinum sínum. Tekur upp tvo kjóla, annan rósóttan að mestu hjálin, hinn ívið þykkri, rauðan og bláan. Þarna eru líka nærföt úr næfurpunnu lérefti og skyrta sem er ekkert nema ermalausir handvegir. Loks eru sokkar úr þykku efni – og silkiborði, kambur og glas með hvítum vökva. Krístrún horfir á þetta og segir ekkert. Stúlkan er í gamaldags ullar- skyrtu og vaðmálsbuxum. Hún fer úr skjólflíkunum og klæðir sig í sokka og skó og spennir á sig lífstykki og fer í annan kjólinn. Svo greiðir hún sér og fléttar hárið og reyrir það í þvergirðing í hnakkanum á sér.

ANÍTA

(*Blátt áfram*). Þú gætir kannski fengið mér eitthvað að gera?

KRISTRÚN

(*Lítur upp*). Hún kann náttúrliga sitthvað, dúfan?

ANÍTA

Svona að halda á nál, já.

KRISTRÚN

Minna um þrjónaverkið... Jú, ég held maður hafi æsis nóg. Það skyldi maður ætla... Hérna hef ég nú eitthvað handa henni... Þær standa ekki ýkja lengi við, buxurnar, á honum Fal. (*Tekur buxur sem hanga á rúmstuðlinum hennar*). Sko! Þær eru svo sem jafnvakrar að aftan og framan... Hérna er stoppnálgrey og band, dúfan.

Stúlkan tekur við buxunum og fer að stoppa – lítur ekki upp frá verkinu. Krístrún gefur henni gætur – rær ívið meira en hún er vön. Hún fer fram á dyraloft og sækir sér band, því að hnykillinn hennar er þrotinn. Fer síðan aftur að þrjóna - snýr sér til hálfvís við í rúminu – ræskir sig og lítur fast og rólega á stúlkuna.

KRISTRÚN

Þú hefur ekki sagt mér ennþá, dúfan, hvað þú heitir.

ANÍTA

(*Hrekkur við og hvarflar skrytlega augunum*). Ég... ég heit-heiti An-Aníta.

KRISTRÚN

Já, ekki segi ég mikið. Það var nafn. Ananíta.

ANÍTA

Nei, Aníta.

KRISTRÚN

Nú, Aníta. Á, aldeilis. Ekki hefur maður heyrt það nafn hér norður um. Ekki man ég eftir því í henni ritningu – og ekki hjá séra Hallgrími eða meistara Jóni mínum. Ekki heldur í þeim rímum, sem Betúel sæli kvað... En með leyfi, hvers dóttir ertu?

ANÍTA

Ég er Hansen. Faðir minn var norskur.

KRISTRÚN

O, sussu já. Já, norskur rétt. Svo sagði hún. Huhum... Og hvar er hún uppalin?

ANÍTA

Ja, eiginlega hjá afa og ömmu – hér vestur frá... En svo fór ég í vist, þegar ég var 15 ára, og hef verið að heiman síðan.

KRISTRÚN

Og víða farið og margt séð og skoðað, trúlega? Æi, jæja.

ANÍTA

Onei. Ég hef verið í Reykjavík í húsi – og eins í Keflavík. Svo var ég sumar á Siglufirði og annað austur á Fjörðum.

KRISTRÚN

Já, nokkur er nú veröldin utan við hana Hamravík... En það sigla ekki allir í henni sama vindinn. Ó, ekki.

Þögn. Anítu er órótt – andar ótt – hvarflar augunum til og frá. Krístrún gefur henni auga.

KRISTRÚN

Og hvað var það nú, sem dreif þig hingað, rýjan mín?

Aníta lætur hendurnar síga í keltuna. Lítur skelfd á Krístrúnu.

Æ, vertu nú ekki að því arna, vesalingur. Ekki held ég hún ég eða hann Falur förum að gera okkur ferð með þig og angefa þig. En þú ert nú komin hingað – og að það sé eitthvað – það

þarf mér enginn að segja. Ég þykist vita, að þú eigir ekki í annað hús að venda – og þá er nú ekki um fleiri að gera en þig og hann Fal, svo ég kann betur við að vita það hreint og klárt eins og það er. Þó hann fari hægt, hann Falur Betúelsson, þá er hann líkur honum Betúel sæla Hallssyni, sprettharður og umsvifalaus, þegar það fer í hann og svo stendur á – sem betur fer, segir nú hún ég.

Kristrún bíður eftir skýringum, en Aníta svarar engu, horfir bara á Kristrúnu ósköp langvíuleg.

Jæja, jæja, góin. Hún um það. En það er nú eins og það er. Hún Kristrún gamla í Hamravík vill ekki vita það kvenfólk svona alveg fyrir augunum á honum Fal, sem hún þekkir hvorki á hausinn né sporðinn, og hún verður rétt að taka það með í reikninginn, sú heiðarlega stássmey, Aníta Hansen, ef hún vill njóta þeirrar aðbúðar einhverja stund, sem okkar formegun leyfir.

ANÍTA

Ég... ég hef ekki... ekki hugsað mér... að... að... með hann Fal.

KRISTRÚN

Hefur hún ekki hugsað sér, segir hún. Ætlar hún að fara að berja það framan í mig, að fólk hugsi um svoleiðis? Ég held þá, að það verði lítið úr þönkunum, þegar óstjórnin kemur yfir mann – og þið kannski úti á hlíð eða frammi á dal. O, sussu og sei! Það er við stóran að deila, lambið mitt. Við erum nú ekki fæddar í gær, ég og hún Kristrún gamla Símonardóttir, þó við séum hér út og norður á hala veraldar. O, jæja, jamm, dúfan.

Aníta lítur ýmist út um gluggann – eða á Kristrúnu. Augnaráðið er vandræðalegt. Hún bitur á vörina og fer að stoppa í buxurnar. Andartakspögn en svo lætur hún hendurnar falla í kjöltu sér.

ANÍTA

(Varfærnislega). Ég var trúlofuð... Það er satt. Ég var það.

KRISTRÚN

Á, var það. Humm. Hún hefur nú líka sjálfsagt verið það, hún Gunna mín, veslingurinn... Nú, nú. Og hvað svo?

ANÍTA

Nú, svo fór hann frá mér, og ég... ég var...

KRISTRÚN

Æi, jæja. Á svei. Óstjórnin komið yfir þig. Það mætti segja mér það.

ANÍTA

Og svo fór ég úr Reykjavík og ætlaði heim, en þá var það of... of sei... eint.

KRISTRÚN

(Hættir að þrjóna). Já nú tekur í. Áttirðu það þá á leiðinni. Ekki þó einhvers staðar og einhvers staðar?

ANÍTA

Á leiðinni, jú... vestur í Dölum.

KRISTRÚN

Úti um hagann?

ANÍTA

Ja-ha-há. Fra-fram á da-al.

KRISTRÚN

Já, aldeilis... Og komst þó til bæja með það, veslingur.

ANÍTA

(Hrópar). Það var ekki lifandi!

KRISTRÚN

Uhu... En þú komst þó til bæja?

ANÍTA

Ja-á... Og ég sagði frá því strax og ég vissi af mér.

KRISTRÚN

O, Anítuskinn... Og svo varð uppistand. Gáfnafarið hjá því! Já, ekki spyr maður að. O, svei, svei.

ANÍTA

Það fór að tala um að sækja prest... og lækni... og hrepp-hreppstjóra. (Kjökrar).

KRISTRÚN

Og þá lést þú ekki standa á að rjúka af stað – svona eins og þú varst. Sjáum þá stuttu. Þá þarftu nú ekki að segja meira. Ekki er kyn, að þú værir kvalræðisleg, rýjan, þegar þú rakst hér inn úr dyrunum. O, svei og svei! Svona er manneskjan. Það er stutt í skilningnum... Æ, vertu ekki að vola, veslingur. Ég hef ekki átt við það um dagana... Og það er þó skárri að drífa í land og lenda í næsta rúmi við hann Fal Betúelsson – með lífi og limum og fullri matarlyst. Og það mætti segja mér, hróið mitt, að það sé einhver ögn af meiningu með þessu. Þeim, sem steypiti honum Betúel sæla úr bjarginu og fór með barnungana eins og með þá var farið, hefur nú kannski eins og fundist það, að honum veitti ekki af því að leggja einhverja óveru inn á reikninginn sinn hérna í henni Hamravík... Og þá er nú að hætta að víla, Anítutetur, og láta sjá, hvaða innlegg er í þér... Annars er ég svo sem ekkert að draga þig í tvíl. Sá, sem hefur drifið þig hingað, hann stýrir stundum eftir þeim kompásnum, sem margur sá mætti öfunda hann af, sem hafskipin færir. O, jæja, jamm. Hann veit trúlega hvað hann syngur, himnafaðirinn.

Ljós út

3. ATRIÐI

Hellidemba er úti. Krístrún og Falur eru ein í baðstofunni. Aníta bramboltar í eldhúsinu.

KRISTRÚN

Hvernig er það, Falur skepnan. Ætlar þú ekki að reyna að bera þig neitt eftir því, sem himnafaðirinn hleypir svona upp í hendurnar á þér?

Falur situr kyrr, lítur ekki upp og svarar ekki.

Þér þýðir ekki að vera að leggja kollhúfur við því, sem ég segi. Þú verður rétt að venja þig á að taka hana tilveru eins og hún er. Og þær bita ekki bráðfeitari eða beltistækari en svona á krókinn þinn, hvort sem þú dorgar í honum Tangakaupstað eða vestur í henni Straumavík. Æi, nei, nei, góurinn.

Falur strýkur skeggið og starir ofan í gólfið.

Finnst þér þær svo bragðlegar eða forstöndugar, maddömunar, hérna norðan við nesið? Þú ert kannski að hugsa um að leggja hana Hamravík í eyði og flytja með móðurmyndina þína í verbúðarræfil á Mölunum í henni Brimnesvík? Ó, nei, lambið mitt. Finn þú ekkert upp á soddan. Ég held ég hristi mig þá, Falur skepan.

Prjónarnir taka hopp upp undir höku og síðan skella olnbogarnir niður á hnén. Falur stendur upp og gengur út að glugganum, hallar sér í gluggakistuna og horfir út. Það hægir ofurlítið á prjónunum og Krístrún hefur ekki augun af honum. Hann er grafkyrr, svo réttir hann sig upp og lítur á móður sína.

FALUR

Hún er nú held ég fokheld ennþá, baðstofan hérna, móðir mín – svo þess vegna...

KRISTRÚN

(Tekur bakfall). Fokheld, já! Ekki þarf ég að spyrja að því, því hana byggði Betúel sæli Halls-son úr völdum viði, sem ég og hann bárum mestan part á okkar böfum heim af þessum sandi, sem hér er fyrir neðan. Já, það var piltur, sem signdi sig ekki oft áður en hann fór í skyrtna sína, þó að þú þykist þurfa umþenkingar og véringar í öðru eins og þessu. Þú ert búinn að sjá það, að kvenmaðurinn er artugur og þénalegur á margan handa máta – og þó að hún standi, þessi baðstofa, þér þó að þakkarlausu, þá er ekki aldeilis víst, hvað lengi döngun verður í mér til að bústanga og umsvifa.

Falur keyrir höfuðið aftur á bak, gáir upp í rjáfrið á baðstofunni, strýkur skeggið og gengur síðan þvergirðingslegur til dyra. Raular.

FALUR

„Til hvers er að tala um það þó tófan bíti.
Hún þarf að hafa eitthvert æti
á meðan hún dregst á fæti“.

Prjónarnir stansa hjá Krístrúnu – hún fleygir sér út af. Hún er svo rækallans mædd og þreytt eftir þetta bardúss við hann Fal. Hún liggur kyrr þar til Aníta kemur inn með glóðar-köku og smérsköfu á disk.

Ljós út

4. ATRIÐI

Fimmtudagur. Krístrún situr með prjónana sína og Aníta stoppar í sokka Fals. Falur liggur þversum í rúminu með aftur augun. Það er heitt í veðri og sólin skín inn um gluggann.

FALUR

(Rís á fætur). Ætli ég gæti ekki fengið sparigarmana mína, móðir góð?

KRISTRÚN

(Geispar hátt). Skárri er það nú ekki sen langsemin. Það er rétt þar um, að ég hangi upprétt með prjónagreyin. Það skyldi þó ekki vera aðsókn?... Sparigarmana þína? Ætlarðu kannski að fara að leggja í einhverja ferðareisu?

FALUR

Það er trúin ég þing á morgun.

KRISTRÚN

Á, sei, sei! Og þú ætlar svo sem að strekkja þangað?

Kristrún lítur snöggvast til Anítu, sem er hætt að stoppa og horfir skelfd á Fal. Hann situr og gónir út um gluggann, tekur upp pontu sína og skeykur hana, hallar síðan höfðinu aftur og stútar sig vel og lengi.

FALUR

Ehe, uhu. (*Stynur værdarlega*).

KRISTRÚN

Nú, það er naumast þú snússar þig, Falur skepnan. (*Snýr sér að Anítu*). Kannski þú sækir fyrir mig, Anítuskinn, sparigallíónina af honum fram á dyraloftið. Ég held það sé best þú komir með þá bróderuðu, sem er í handraðanum á mörkistunni. Hann mun vilja stássa sig, hann Falur Betúelsson, ef ég þekki kempuna rétt.

Aníta stendur upp, lítur biðjandi á Kristrúnu og fer fram. Þegar hún er farin, réttir Kristrún úr sér í sætinu og reigir höfuðið heldur hressilega.

KRISTRÚN

Hún ætlar þér nú ekki minna, móðurmyndin þín, en að þú hafir vit á að vera ekki neitt að trana þér framan í sýslumannskindina eða hreppstjóratriði, þó að þeir kynnu að vera með einhverjar spurningar eða anstaltir út af henni Anítu. Það er aldrei nema rétt og rigtugt, að hún fæddi barnunga úti á guðs grænni jörð, einmana og yfirgefin af þeim, sem tálsnöruna lagði um hennar fót. Það er búið, sem búið er, barnunginn kominn í þá sælu hjörð, þar sem einn er hirðirinn, og Aníta, veslingurinn, orðin hér innsti koppur í búi... En færi nú svo, hvað mér finnst ekki að líkindum láta, að þú þættist tilneyddur að herma, hvar Aníta er niður komin, þá seg þú sem allra minnst. En komi þeir kóngsins þénarar hingað heim og tali utan í þá, sem hér á að heita húsmóðurnefnan, þá skal þeim verða boðið blítt eða strítt, eftir því sem við á og vömbin veltist – og ekkert vanta upp á.

Falur svarar engu, lyftir brúnum og setur stút á munninn. Aníta kemur með splunkuný, steingrá vaðmálsföt. Hún færir Fal einnig brjósthlíf, gljáandi svarta, alla fönraða og flúraða. Hún er föl og undirleit. Hann fer að klæða sig og Aníta sækir vatn í fati, hvíta rýju, grænsápu og sína eigin greiðu. Falur gjóar hikandi á hana augunum. Svo þvær hann sér í framan, skolar hendurnar og ber greiðuna lauslega í hár sitt og skegg. Loks setur hann upp húfu og trefil. Hann gengur til móður sinnar, kyssir hana á blákinneinið, kemur rétt við hönd Anítu og fer svo út. Kristrún horfir á hann með aðdáun, en einnig er vanþóknun í augnaráðinu.

Ljós út

5. ATRIÐI

Laugardagur. Aníta er á iði, lítur sífelld út um gluggann.

KRISTRÚN

Þú hefðir átt að sjá hana tengdamóður mína næra sig, orðna gamla og farna. Hún var ekki að tvínóna neitt við það, en renndi í sig úr þremur og fjórum svartfuglseggjum, hráum úr hreiðrinu – og jafn ljúflega rann það niður og dropinn úr kútholunni hjá honum Betúel Hallssyni,

hennar sælum syni og mínum ektamaka. Og mikið þykir mér það, ef ekkert af þeirri blessun, sem hún hefur látið ofan í sig á sínum bestu árum hér í Hamravík, bæði af eggjum og þverhandarsíðum, fugli, lýsi, selspiki og fleira af því tæinu, hefur runnið í það kynið, að einhver agnarvottur af ósviknum merg sé í beinunum á honum Fal. Og þar sem Hallur bóndi var þá ekki heldur neitt afstyrmí og Betúel sæli eins og hann var, þá mætti segja henni gömlu Kristrúnu Símonardóttur, að þú fyndir til þess, lambið mitt, ef hann Falur á annað borð léti það detta í sig að leggja á þig lúku.

Aníta lítur út um gluggann og skelfur og nötrar. Hún lítur eymdaraugum á Kristrúnu.

Já, já. Nú mun hann enda sum sé vera að koma, sá góði maður. O, jæja, skepnan. Bregst ekki gömlum og góðum vana.

ANÍTA

En hann er... er ekki... ekki einn!

KRISTRÚN

(Kippist svolítið við). Nú-ú. Svo hann er ekki einn. (Stendur upp og haltrar að glugganum). Ég sé nú orðið svo hræmulega. Rétt er það unginn minn, tvær eru þær, kempurnar fríðar. Æi, jæja... (Stendur hikandi og klórar sér með þrjónsoddi í vanganum. Lítur rólega en nokkuð þung á brún til Anítu). Skrepptu fyrir mig fram á dyraloft, hræið mitt, og gríptu kútholugreyið. Þú getur sett hann hérna við rúmkornið mitt. Svo gætirðu labbað þig út í fjós og dundað þar eitthvað, rýjan mín. Ætli húsmóðurómyndin verði ekki að bera sig að að taka á móti gestinum?

ANÍTA

Er það... er það...? Ó, guð hjálpi mé-er! *(Grípur höndum fyrir andlitið).*

KRISTRÚN

(Skekur þrjónana, höstug). Hvað er að sjá að tarna! Reyndu að gera eins og ég segi þér, ráfa fram á loftið og svo út í fjós, en vera ekki að neinu bíleggeri hér inni í baðstofu framan í manninum. Nú, nú! Sýndu það sé nú einhver mannræna í þér, skepnan!

Aníta snýr sér við og rýkur út úr baðstofunni. Eftir örskotsstund kemur hún með kúttinn, setur hann við rúmkotkinn hjá Kristrúnu og snarast út aftur. Umgangur heyrir frammi, og Falur kemur inn ásamt hreppstjóranum, sem er miðaldra maður, dökkhærður og hæruskotinn – með mikið, grátt yfirskegg. Hann er í vaterprófskápu.

FALUR

(Gengur til móður sinnar og kyssir hana á kinnina). Sæl vert þú, móðir mín. (Sest á rúm sitt).

KRISTRÚN

Sæll vert þú, sonur vor. *(Lítur ekki upp frá þrjónunum, lætur eins og hún sjái ekki hreppstjóran).*

HREPPSJÓRINN

Komdu sæl, Kristrún mín.

KRISTRÚN

(Leggur frá sér þrjónana með hægð, setur hönd fyrir augu og horfir á gestinn nokkur augnablik. Svo slær hún á lærið). Hva-hvað er þetta? Það er nú hvort tveggja, að hún er farin að sjá afmáningarlega, hún Kristrún gamla Símonardóttir, enda á hún nú bágð með að trúa sínum eigin augum! Er þetta sem mér sýnist, að það sé sjálfur hreppstjórinn okkar í Grundarhreppi,

Jón Tímóteusson, sem stendur hérna fyrir framan mig á þessu baðstofugólfi norður í henni Hamravík?

HREPPSTJÓRINN

Jú, jú. Sá er víst maðurinn... Komdu nú sæl, Krístrún mín.

KRISTRÚN

Já, sæll vert þú, Jón – og velkominn sértu í þetta baðstofuhró hérna í henni Hamravík... Já, nú þykir henni Krístrúnu gömlu guð gefa birtuna og daginn hérna í henni Hamravík... Falur Betúelsson! Ná þú sem snarast í stólskömmina þarna yfir í bjórnum – og settu hann hérna við stoðargreyið. Þeir mættu kannski bjóða hreppstjóranum sæti, hans undirsátar hér í þessum hreppi, því ekki hefur hann víst refsað þeim með skorpiónum fyrir þeirra margvíslegan breyskleika og skammarheit. Þeir mega rétt segja eins og séra Hallgrímur okkar, blessunin, í sínum góða sálmi um Péturs reiði og Malkusar eyra:

„Þú mátt þig þar við hugga
hann þekkir veikleik manns“.

Falur, gýtur augunum fálega til móður sinnar. Hún lítur ekki upp og rær ákaflega með þrjónana. Falur lognast til að standa upp, sækir stólinn og setur hann við stoðina. Þar sest hreppstjórinn stillilegur og rólegur. Krístrún hossar þrjónunum, lygnir aftur augum, lítur með andakt á Jón hreppstjóra.

Hvernig líður, Jón minn, þinni góðu konu og ykkar börnum? Hefurðu nokkuð frétt nýlega af þínum syni, Sveini, þeim forframaða manni?

HREPPSTJÓRINN

O, takk, bærilega, Krístrún mín. Konan var reyndar ansi lasin í vor, því fyrst kom influensuskolli, sem hún varð bara slæm af – og svo fékk hún einhverja illsku innan um sig... Jú, jú. Svenni minn skrifaði nýlega nokkrar línur. Hann var þá úti í Hamborg og sagðist vera á leiðinni heim. Hann gat ekki um neinn lasleika á sér, en það hafði samt verið að ganga þar einhver landfarsótt.

KRISTRÚN

Það er nú meiri billuskollinn, sem alltaf er að plaga ykkur þarna vestur í þessu fjölmenni. Þess lags sneiðir þó mestan part hjá okkur, hérna norður á veraldarhalanum.

HREPPSTJÓRINN

Það er óhætt að segja það, Krístrún mín. (*Hvarflar augunum um baðstofuna, lítur til dýra og ræskir sig dræmt*).

KRISTRÚN

(*Horfir á Jón. Stynur hálf mæðulega*). Það mætti nú kannski bera það upp í sig, að hann væri búinn að gera víðreist, hann Sveinn litli Jónsson – og hefur hann þó ekki farið eins og hann arkarkrummi minn. (*Réttir upp höfuðið og herðir á þrjónunum*). Það mátti nú svo sem alltaf telja upp á það, að það yrði einhver ögn úr honum Sveini – því að hann er lifandi eftirmyndin hans móðurföður síns, hans séra Þórðar, þess mikla kraftaklerks og lipurmennis, sem hoppaði hvíandi yfir búðarboðið hjá þeim stóra Pétri Kristjáni Tangi – með brennivínsankerið fyrir framan sig – og brjóstbætti svo öllum betri bændum í Staðarsókn, þegar næst var messað. – Drekkjið þið nú, drekkjið þið nú, mín elskulegu sóknarbörn! sagði hann, blessaður fuglinn. – Og það var gert. Þá þótti mér nú, kvenstelpunni, líf og fjör við Staðarkirkju, því þá sáust áflog og sviptingar – og þá voru gefnir þungir pústrar. Þá voru menn ekki síðri en nú – og ekki sá ég okkar góða klerk vægja fyrir neinum, enda sum sé þurfti hann það ekki maðurinn sá, því að þar var enginn hans jafnoki... En það mátti minn sæli tengdafaðir, Hallur bóndi hér

í Hamravík, eiga, að enginn heyrði hann klaga eða kveina, þegar upp í rifnaði munnvikið af átökum prests og rauður dreyrinn farfaði á Halli bónda hans hvíta skegg... A, jæja. En það er nú af sú tíðin, að menn geti gert jafnmyndarlega að gamni sínu og þessir menn gerðu – og látið svo allt vera jafnt, þegar upp er staðið. Já, víðast hvar mundu þeir trúlega vera liðnir, þeir tímarnir... Eins heyrir það nú henni fortíð til, að brennivínsanker sjáist á stokkum hér norður um – eða yfir höfuð nokkur dýrðardropi sé til. Það er þá ekki nema drottinn láti einhverja vitund berast upp á þennan sand, sem hér er fyrir neðan – hvað raunar við ber, þó að ekki sé það oft. Ekki hefur hann það sterkt, blessaður, að það brenni fyrir brjósti – en bragðgott má það kallast... Falur Betúelsson! Sæktu krúsarkvölinu með haldinu. Kannski hreppstjórinn okkar vildi brjóstbæta sér eftir fjallreisuna og halda til góða með það, sem þetta heimili hefur að bjóða... Og ekki ætti nú að líða yfir þig, sonur sæll, þó þú dreyptir blávörnum í rauðan vökva til samlætis þeim gesti, sem hér er nú kominn.

Falur gýtur augunum ýmist á móður sína eða Jón hreppstjóra. Augnaráðið til hennar er vonskulegt og jafnframt spyrjandi – en augnaráðið til Jóns er varfærnislegt og nærri því flóttalegt. Jón verður hálf hvumsa við, andlitið stirðnar og hann rís upp í sætinu.

HREPPSTJÓRINN

Nei-nei, Krístrún! Nei, þess gerist engin þörf... Vatn, bara vatn. Ég... ég er... er eiginlega í embættis-embættis-er... Ja, það er að segja... hum...

Í sömu svifum stendur Falur á fætur – hægt og sígandi – reigir höfuðið, sýgur upp í nefið – og gengur til dyra. Úr svip hans má lesa: A, já, já. Það er líklega óhætt að maður sæki krúsina, móðir vor.

KRISTRÚN

O, süssu, süssu. (Tekur stórt bakfall með þrjónana sína. Horfir með myndugum svip á Jón). Ger þú ekki Krístinu Símonardóttur að því nánasaródyri, að hún beri Jóni Tímóteussyni, hreppstjóra í þeim hreppi Grundarhreppi, blátt vatn eða volgan skolpsopa, þegar guð hefur forsýnað hana með öðru betra! Hvað skyldi sá sæli Betúel Hallsson hafa sagt, ef hann hefði verið heill á foldu og ekki hefði verið tjaldað til því skammskásta það eina sinn, sem okkar yfirvald stefndi sínum skrefum að hans inni?

HREPPSTJÓRINN

Umm, humm! (Ræskir sig. Lágt, eins og hann tali í dimmum göngum). En það er þetta, Krístrún. Þetta er... er ó... er eigin-eiginlega ekki lög-lögum samkvæmt... Ja, á vissan máta... Og ég er, eins og ég sagði...

KRISTRÚN

Já, það er ekkert um það að tala. Það nær engum orðræðum. Þú ert ekki sá maður, að hafa gert of mikið að því eða öðru, enda rækt þín störf með stillingu og máta, svo að ekki hafa þeir lent í arresti og útstáelsi, sem orðið hefur það á hér í hreppi – af þröng eða armód eða af freistarans spilverki framan í auma mannkind – að troða út af þeim þrönga veginum. Hún Krístrún gamla í Hamravík veit það vel – og við vitum það öll, þínir og kóngsins þenustusamlegir undirsátar – að þú hefðir í fyrra getað látið setja Björn okkar í Litladal í járn og arrest þegar hjá honum fannst eitt kitið og kollótt lambshöfuð. Og það hefði nú svo sem vantað annað, en að þú hefðir gert það og farið eftir þeim stóra laganna bókstaf – blessuð guðsljós-in í Litladal mörg og smá – og Björn þinn eiginlegur bróðir fyrir guði og mönnum... Eða þegar þeir voru með þetta úttlenska snafsavín á Stað, sem var bara til brjóstbætis fyrir okkur kirkjufólk og blessuðum guðsmanninum til sálarstyrktar, þá hefði nú kannski einhver hreppstjórinn haft það til að hlaupa með þetta í kóngsins makt, gáandi ekki að því, að soddan

hefði kostað okkar sveitunga og nánustu slekt múlktir og straff. O, jæja, jamm. Það yrði nú svo sem uppi á þeim typpið, sem mesta hafa maktina, ef þeir kæmst í þá krásina að svipta til fákunnandi almúga hér norður á þessum dratthala veraldar. Það segir hún nú bara, hún Krístrún gamla í Hamravík!

Jón er bæði kvíðinn og ergilegur. Falur kemur með hollenska leirkrús með tinuðum börmum og silfurlitu haldi.

FALUR

Hérna. (*Réttir móður sinni krúsina*).

KRISTRÚN

Leggur frá sér þrjónana, tekur við krúsinni og lætur renna í hana úr kútnum.

O, jæja, jæja. Einhvern tíma hefði þetta þótt fallegur farfi – og sötrað gat hann Betúel sæli Hallsson svona vökvun... Berg þú hér á, Jón hreppstjóri Tímóteusson. Það er þér vel unnt.

HREPPSTJÓRINN

(Lítur sem snöggvast á Fal, síðan á Krístrúnu og loks á krúsina – nasir hans þenjast út). Nei, nei, Krístrún. Þetta er... er ekki vert... Ég er í embætt... (Rís upp í sætinu, horfir á Krístrúnu harður og meir í senn). – Ég frétti, Krístrún, að... já, að... já, að... humm... (Krístrún verður svo hörkuleg til augnanna að Jón lítur undan, en þá verður krúsarskömmin fyrir augunum á honum; hann kyngir munnvatni).

KRISTRÚN

(Lætur krúsina í útrétta hönd Jóns, horfir á hann broshýr). Drekk þú, Jón hreppstjóri. Þetta er hreint og ósvikið franskt vín, sem í guðshúsi er notað við hans náðarmáltíð. Og þú, Falur Betúelsson! Tak bollann á hillunni þarna og kling við hreppstjórann!

FALUR

(Nær í krúsina og er nú hvorki þrjóskur né tregur; hellir úr kútnum í krúsina). Kannski maður skoði það. (Skálar við Jón). Látum okkur þá sjá!

HREPPSTJÓRINN

(Starir á vínið í krúsinni, hneigir höfuð sitt og sýpur ákaflega. Sýgur yfirskegggið, brosir annkannalega, deplar augum til Krístrúnar, röddin hátíðleg en fremur veik og hikandi). Það er varla hægt annað en láta þetta eftir þér, Krístrún mín. Þú ert nú einu sinni eins og þú ert, gamla konan, og dálítið utan við þessa tíð, sem við nú lifum á.

KRISTRÚN

(Strýkur sér um ennið og stynur). Herrann sæll og ljúfur blessi ykkur þetta, ungarnir mínir. Það er ein herrans náðin mér sýnd, blessaður Jón minn hreppstjóri, að þú skyldir leggja leiðina þína hingað, áður en ég valt ofan af þessu rúmhorni í þann staðinn, sem allir eiga í að komast... Og þess bið ég þig nú sem minn vin og minnar slektar, að þú verðir með ráðum og dáð hliðhollur þessum unga og veraldarinnar ljónagryfju óprufaða sveini, sem nú tekur við sinni föðurleifð og vesölum kosti. Hér stóð hann nú fyrir réttum tuttugu og níu dögum síðan sem einmana kuldastrá á þessum melborgum hér fyrir neðan – en sá, sem á hæstum situr tróninum, sendi honum sína dóttur, hrakta og útgerða á sál og líkama, til meðhöndlunar og tuktugra samvista.

Þeir stara báðir á Krístrúnu. Falur utan við sig og hálfskelfdur, en Jón undrandi og síðan samúðarfullur. Krístrún húkir eymdarleg á rúmstokknum, voteyg og með grátvipur í andlitinu; hún er aum og vesöl.

HREPPSTJÓRINN

(Sýpur í botn og stendur síðan upp og styður valdsmannshendi á öxl Krístrúnar. Hátíðlegur og hlýr). Þú segir það satt, Krístrún Símonardóttir – ég hef verið milt yfirvald hér í þessari sveit... Og meðan ég enga skipun hef fengið frá hinum hærri stöðum, þá geri ég ekkert, klárt sagt – ekkert... Ég hef heldur ekki séð þá persónu, sem við höfum í huga, svo ég er ekki pligtugur til að vita neitt. En það hafði sést til einhvers kvenmanns þarna vestra, sem þótti misþenkilegur í sínu háttelsi – og svo spurði ég Fal eftir þingið, og hann sá það sína þegnlegu skyldu að rapportera... En sem sagt: Ég hef ekkert séð og engar forordningar fengið. Basta. Þetta er status kvó... En hvað þínum syni viðvíkur, þá máttu treysta því, að hann skal ekki skorta þá ásjá, sem ég má honum veita... Svo er ekki meira þar um... Og á þessu kvöldi held ég heim.

KRISTRÚN

(Þögn um stund. Stynur þungan – og síðan með angurværð). O, jæja og jamm. Ég ætla ekki að þakka. Sá á sjálfur hjá sér að taka þökkina, sem veit sig vel hafa gert... En kunnir þú þig nú svo, Falur Betúelsson, sem vera ber, þá lát þú ekki breyta þann eina viðurgingning, sem hér er hægt að bjóða utan simpils matar...

Krístrún verður mun hressilegri, bakið réttist og það lifnar yfir þrjónunum. Falur skenkir Jóni en gefur móður sinni varhygðarlegt rannsóknarauga. Falur og Jón halda drykkjunni áfram.

Ljós hægt út

6. ATRIÐI

Krístrún þrjónar, en leggur svo frá sér þrjónana, tekur gleraugnagarma ofan undan sperru og setur þá á nef sér. Hún grípur Passíusálmanna undan koddanum sínum; lyftir höfðinu og víkur sér þannig til í rúminu að birtan nýtist sem best, opnar bókina og les í hljóði.

KRISTRÚN

Huh.

Ber Passíusálmanna ennþá betur upp að birtunni og les aftur – nú upphátt:

*„... Enn hefur snöru snúna
snögglega þeim til búna,
sem fara með fals og dár“.*

Jú, jú. Það er rétt og rigtuglega þetta. Hún á nú að heita bóklæs, hún Krístrún gamla Símonardóttir.

Lítur út um gluggann, reiðilega. Svo smellir hún Passíusálmunum aftur og þeytir þeim upp á hillu í stað þess að láta þá með hægð undir koddann. Þrífur þrjónana og þrjónar af kappi.

O, jæja, jamm. Hann ætlar að hafa þetta upp á þennan mátann, sá sem hefur töglin og hagldirnar. Hún, breysk og vanskilleg manneskjan, hafði ekki sagt svo mikið sem aukatekið orð í hans garð, þó að hann tæki það, sem hann hafði henni gefið hér á hennar duggarabandsárum – og sliti af því lífið á landi og í sjó – eða spilaði því þar, sem honum gott þótti á þessari jörð. En þegar hann svo rausnaðist til að skikka henni umbun, henni og hennar syni til velpéntrar aðstoðar í þeirra amstri og einstæðingsbardússi – þá lét hann sér sæma að

skella á hana skensi og skoliónum... En hann skaut þá laust, sá hái herra, ef hann hélt, að soddan anstaltir væru rétta lagið til að halda henni Krístrúnu Símonardóttur á vekurðinni. Hún er rétt ekki hrædd við það, sem hinum megin kemur, frekar en þetta hérna megin. Það var ekki sem ólíklegast, að hann segði nú sem svo, ef hann á annað borð ætlaði að fara að sýna henni Krístrúnu gömlu í eggina:

Það varst þú, Krístrún Símonardóttir, sem fórst með fals og dár við minn og kóngsins valdsmann, Jón Tímóteusson, hreppstóra í þeim hreppi Grundarhreppi.

Þá mundi hún nú trúlega haga orðum sínum eitthvað á þessa leið:

Jú, jú. Þetta mundi nú svo sem standa heima og stemma; sú kona, Krístrún Símonardóttir, hefur ekki haft þann plagsið að kannast ekki við það sem hún hefur gert... En með leyfi að spyrja: „Hver stóð fyrir því að einn barnunginn í henni Hamravík fæddist liðið lík, mér og mínum ektamaka, Betúel Hallssyni?

Þá mundi nú láta nærri, að hann heldur byrsti sig, og þættist svo sem geta gefið henni framan í:

En var það ekki Krístrún Símonardóttir, sem bar rekavið á sínu baki, komin á sjöunda mánuði?

En hún yrði þá kannski ekki aldeilis klumsa:

Það ætti nú sá alsjáandi að vita ekki síður en ég, að ekki kom það að sök – því það sem ég undir brjóstinu bar, sparkaði og spennti eftir þann tíma og það rétt kvöldið áður en ég kastaðist á sængina. Þá mætti kannski leyfa sér að ympra á einhverju í viðbót við það sem ég nefndi áðan. Hún Krístrún gamla gæti sjálfsagt fengið að vita það hér, hver það var sem sleit lífið af þremur blessuðum sakleysingjunum, sem hún í þennan heim fæddi – og dreif síðan ísinn inn á vík, vitandi það að öll fjöll voru ófær? Hún gæti trúlega líka fengið að vita hver fyrir því stóð að þína svo og plaga hana Gunnu mína, aumingjann, að hún af vansælu og þankastríði tumbaði sér í sjóinn suður í þeirri stóru Babýlon – og komst rétt helst í blóðin? Þá stæði nú víst ekki á svarinu ef maður spyrði, hver það var sem hreytti honum Láfa litla út í hana veröld svo að hann týndist í þeim stóra sá? Og líklega mundi þeim æðsta og hæsta verða það léttur vandinn að fræða hana Krístrúnu gömlu á því hver dembdi honum Betúel Hallssyni úr bjarginu gömlum og þaulvönum bjargmanninum og limlesti svo hans líkama og afmyndaði svo hans ásjónu að ég, hans ektavinna, sem búið hafði með honum í fjörutíu ár og átt með honum sjö börnin, kannaðist ekki við neitt nema blóðuga garmana?

Hnykkir til höfðinu svo hárið hrekkur undan skuplunni.

Og ef hann nú sá hái himnakóngur áformar að leiða eða slíta þau hvort frá öðru, Anítu og Fal, svo sem til að refsa Krístrúnu gömlu Símonardóttur fyrir það hennar afbrot að kasta ekki allri sinni áhyggju upp á hann, heldur taka til sinna ráða og venda út þeirri hliðinni sem honum þótti ekki sem stásslegust, þá ætlaði hún ekki að fara að sýna neina uppgerðariðrun eða yfirbót, með því að láta þau þokkahjúin afskiptalaus. Ó, ekkí. Hún mundi heldur bera sig að því að herða róðurinn, við að koma þeim undir eina og sömu sængurtiluna.

Ljós snögglega út

7. ATRIÐI

Aníta opnar dyrnar og stingur höfðinu gætilega inn. Hún skimar í allar áttir en loks staðnæmast augu hennar við andlitið á Krístrúnu.

KRÍSTRÚN

(Hnykkir sér til). Ætli hún fortapist, þó hún stigi sínum fæti inn?

ANÍTA

Er hann... er hann þá... virk-virkilega... far-farinn?

KRÍSTRÚN

Ekki sér hún ég hann... Jú, jú, rýjan mín. Hann er víst reistur, sá góði maður – og hún Krístrún gamla var nú svona að innbyrta sér það að hann kæmi ekki aftur á þessu herrans árinu... En ekki er það þeim Fali Betúelssyni eða Anítu Hansen að þakka, þó að þau séu ung og frísk og ekki að því komin að kastast ofan í þá holuna sem ekki sleppir sínu. *(Aníta stendur og starir á Krístrúnu án þess að segja nokkurt orð. Opnar munninn aftur og aftur).* Hva-hvað... hvað á nú þetta að verða?

ANÍTA

(Slakar á). Og hann... hann... Held-heldurðu þá að... að hann komi... komi... af-aftur?

KRÍSTRÚN

Æi, nei, nei. Ekki gerir hún Krístrún gamla því á fæturna. Hún gerir sér heldur þá þankana að sá kóngsins þenari sitji ekki fljótlega soddan gylliboð í þessari baðstofu.

Aníta horfir ofan fyrir fæturna á sér og heykist í hnjáliðunum. Var náföln en verður nú eins og blóðstykki. Brjóstið gengur upp og niður rétt eins og hún sé lafmóð. Hún þýtur til Krístrúnar og kastar sér á hnén fyrir framan þá gömlu og skelfur og nötrar af gráti. Krístrún getur ekki hreyft þrjónana og situr aðgerðarlaus. Hún horfir út um gluggann ofurlítið miður sín og fær einhvern ótugtar sviða í augun. Þelaskömm sest fyrir brjóstið á henni. Var þetta aðsókn? En svo skekur hún sig og þá hverfur þessi skolli. Hún grípur hægri hendi í öxlina á Anítu.

Nú, nú, hvað er að tarna, skepnan? Að sjá slíka hörmungarinnar kvöl! Þetta á að heita barnung manneskja með hvern lim á sínum líkama spriklandi af fjöri, og svo liggur hún hér á á hnjánum og engist sundur og saman eins og sandmaður á öngli fyrir framan eldgamla og skeggjaða kerlingarhrotu. Það hefur beygt fleiri fyrir henni versu en þú veist, tötrið mitt, að gefa sig volinu á vald – og það hefði hún þorað að segja, hún Krístrún gamla Símonardóttir, að betra væri eitt hressilegt handtak en full ausa af þessu saltskolpi sem úr augunum streymir. Æi, jæja, agnarkvölin.

Aníta starir sínum grátsjónum í augun á þeirri gömlu. Krístrún lítur snöggt út um gluggann eins og hún hafi heyrt einhvern skarkala úti.

ANÍTA

(Stynur upp með hökti og harmkvælum) Ég veit... veit ekki hvern-hvernig ég á að lau-launa þér, Krístrún!

KRÍSTRÚN

Launa? Huh! *(Lítur við).* O, þú þarft víst ekki að gera þér neinar grillur út af því, unginn minn. Það mundi láta nærri, að það sem þér sjálfri best þénaði, væri ekki svo fjarri því, sem Krístrúnu í Hamravík fyndist henta.

Aníta stendur upp og þurrkar sér í framan á vasaklútsbleðli sem hún hefur í barminum. Rýkur á Krístrúnu, sem situr grunlaus á rúminu sínu, og kyssir hana rembingsskoss. Einn þrjónninn rekst næstum því í Anítu.

Ég hefði nú svo sem haldið að það væri eins og ívið réttara að þú spanderaðir soddan upp á einhverja aðra manneskju en hana mig!

Nú, nú... (*Horfir á Anítu sem er orðin eins og önnur manneskja, iðandi af lífi. Andartaks þögn*). Nú, nú. Þá ætti hann nú trúlega að fara að átta sig, hann Falur Betúelsson. (*Aníta lítur undan en hvarflar augunum sem snöggvast til Krístrúnar*). Þú hefur trúlega formerkt það, dúfan mín, að hún ég tel þér og þeim sem mínar reytur á að erfa, eitthvað annað hentara og af þeim æðri stjórnarvöldum ætlað – en að spígspora hér á snið og svig hvort við annað, eins og þið væruð ekki náttúrulegar manneskjur í sínum besta blóma.

Og nú vildi hún Krístrún Símonardóttir víkja því svona að þér, ljúfan, að þú heldur artaðir upp á ljósabeituna en hitt, ef sá góði maður, Falur Betúelsson, skyldi reynast daufari í dálkinn en vera ætti – því gerðir þú það, þá þætti henni móður hans honum illa í ætt skotið, ef hann gini ekki yfir agninu... Nú, að þú hafir það hér sem þú þarft til lífsins uppihalds heldur hún nú ég að óhætt sé að uppástanda, því allt sem hér er, laust og fast, er mín rétt og rigtugleg eign – og verður ykkur afhent strax og þið hafið jarmað ykkur saman... Og vel skal um þig fara. Því þorir hún Krístrún Símonardóttir að lofa og skal hún strax á morgun, hvað sem í kynni að skerast á milli ykkar Fals Betúelssonar, setja dúnvísk í koddableðilinn þinn og valið bringufiður í sængurtiluna. Get ég þó sagt þér það að ekki kom soddan nálægt mínum líkama fyrr en seinasti barnunginn fæddist í hana veröld...

Og það get ég látið þig vita, lambið mitt, að artir þú þig svo sem þú hefur gert fram að þessu og sýnir mér þá tillátsssemi að ýta heldur við karlmannlegum tilfinningum míns sonar, þá skal það að fullu látið í hana víðu kistu, hvað þú og hún versa kunna að hafa glingrað saman áður en þú komst í kallfærið við okkur hér norður á þeim köldu Ströndum. (*Aníta bítur hjárænulega í vörina*). O, sei, sei, sei, sei. Hún mundi nú fara nokkuð nærri um það, hún Krístrún gamla Símonardóttir, hvað er kvenmannsins rétta lyst og lag. Bú og bóndi, eitt á brjósti og annað hangandi í pilsfaldinum – þetta mundi nú vera það stærsta fyrir kvenkindina. Því fylgja gleðin og sorgin, vonirnar og áhyggjurnar eftir því sem allt veltist – og þá fær allt að reyna sig sem í okkur er... En nú mundi vera réttast að við færum að tína í sarpinn og halla okkur svo á eyrað. Það kynni að fara svo að dagurinn sem úr djúpinu rís í fyrramálið, yrði ekki hreint sá ómerkilegasti á okkar ævi. (*Aníta stendur hreyfingarlaus*). Hvað er það nú, unginn minn?

ANÍTA

(*Skekur sig til og stendur á öndinni*). En... en... þú... þú... (*Eins og hún sé með erfiða andarteppu*)

KRISTRÚN

Nú líst mér á hana! Hvað er atarna?

ANÍTA

Ég... ég hef... hef ekkert tekið eftir... eftir honum Fal – svoleiðis.

KRISTRÚN

(*Hnykkir sér ekki svo lítið aftur á bak*). Ekkert tekið eftir honum svoleiðis segir hún. Hvernig ætli kvenfólk á þínu reki taki eftir karlmönnum ef ekki svoleiðis? Það mætti segja mér það, að þú sæir svona nokkurn veginn skilmerkilega fyrir þér hans jarpa hár og skegg og einhvern tíma innbyrtað þér hvernig það færi við kvenmannsvanga... Og þó að ég svo sem viti nú að

Þessar undanfærslur eru kvenmannsins eðlilegu tiktúrur, þá ætla ég rétt að leyfa mér að ítreka það við þig að vera ekki með neinar véringar eða neins konar kims kjams við hann Fal fram yfir það sem karlmanninum er inngefið að telja jómfrúlegt siðlæti!

ANÍTA

(Litur aftur og aftur á Krístrúnu – talsvert niðri fyrir). En þú... þú ætlast þó víst ekki til að ég fari að... að...?

KRISTRÚN

Að þú farir að! Þarf nú allt að kenna – og það manneskju sem...? Jæja sleppum því nú. Það get ég að minnsta kosti sagt þér, góin, að ekki þurfti hún Krístrún Símonardóttir augnaráð, hvað þá orð til þess að hann Betúel sæli Hallsson vissi hvað klukkan sló – og svo var það rétt fram á síðustu árin... Og þó að þú aldrei nema þyrftir nú að hreyfa svo sem litla fingur á vinstri hendi í þá átt sem Falur Betúelsson er, þá fyndist mér það ekki aldeilis þurfa að vera þér um horn og stökk. En hér færðu reffilegan og röskan mann og blífanlegan samastað, ef allt fer eins og efnin standa til. Og ekki hafði hún ég haldið að búhokrið hérna í henni Hamravík væri til að kimsa að. Áttatíu eru þær ærnar, það ég best veit og allar vel fram gengnar – og gemlingarnir munu vera fjórtán með þeim móhosótta sem hann Falur brúkaði fyrir ærnar í vetur. Gamliir sauðir eru níu – og um vænleikann á fénaðinum hér norður frá þarf víst ekki að tvíla. Hann mun hafa farið nokkuð nærri því sanna og rétta sá gamli skörungur og skáld, Hallvarður í Horni, þegar hann kvað:

„Geldingar og gimbralömb í grænum hlíðum
eru með fjórðung oft og tíðum.

Af veturgömlu vega föllin vættir þungar,
tíðum mörinn tveir fjórðungar.“

Svo má nú kannski telja hana Randalín. Þú þekkir sjálf, dúfan, hvað úr henni drýpur daglega, þó að hún eigi að bera viku fyrir vetur. Þá er kálfsmánin – og hann Mósi gamli. Hann mun bera baggana sína nokkur árin enn. Svo er nú rekinn, hlunnindin af bjarginu... silungurinn hérna fram í dalnum og það sem reyttist úr honum sjó þegar ekki er brimið til trafala...

Þeim er ekki öllum rétt soddan drósunum sem á mölunum troða skóna – og ég ætla rétt að bera það upp í mig að kynni hún Aníta Hansen að engu þetta að meta ásamt voninni um spræka og rétt skapaða barnunga, en stykki á stað út í hann heimsglaum svo gott sem eins nakin og hún kom af sinnar móður lífi, þá segði hún víst, hún Krístrún gamla í Hamravík: Far-vel, Hosa!

Aníta stendur um stund grafkyrr, þegjandi og íhugul. Beygir sig síðan snögglega og grípur um báða handleggina á Krístrúnu, lygnir aftur augunum, brosir og kinkar kolli.

ANÍTA

Varst þú... varst þú ekki að segja að við skyldum fara að borða? Obb san!

KRISTRÚN

Nú, nú, nú, nú, kindin! Því lætur hún svona?... Það er líklega best að ég lyfti mér. En frá mér verð ég að leggja þrjónana fyrst.

Litur ekki á Anítu en starir ofan á hendurnar á sér. Varpar öndinni, vindur upp á hnykilinn og stingur í hann lausa þrjóninum og kvik í spori haltrar hún í átt til dyranna. Hún er ekki komin langt þegar Aníta leggur handlegginn um hálsinn á henni. Þrýstir munn sínum alveg að eyra Krístrúnar.

ANÍTA

(Hvíslar). Þú ert svo voða, voða góð – og kostuleg, Krístrún!

[Ljós snögglega út]

8. ATRIÐI

Kristrún og Aníta sitja steinþegjandi sín á hvoru rúmi, önnur með þrjóna og hin með nál. Anítu er tíðlítið til dyranna og Kristrún tekur eftir því.

KRISTRÚN

(*Ósköp rólega*). Vertu róleg, lambið mitt. Hann kemur í kvöld hann Falur, ef nokkuð mark er orðið á þeim piltinum takandi, sem úr mér dró mátt og megin í dag.

ANÍTA

Piltinum sem... í dag?

KRISTRÚN

Humm. O, já, já.

ANÍTA

(*Hræðslulega*). Var... var einhver... ?

KRISTRÚN

Vert þú ekki að spyrja út í soddan, dúfan. Það gerir engum neitt að ráði sem dauft er orðið og dofið. Það er svo margt í kringum okkur, úti og inni, og skiptir sér tíðast ekki af neinum sem ekki abbast upp á það á einn eða annan mátann. (*Raular*).

Mér og þér og þér og mér
þykja mundi skrítið,
ef við sæjum allt sem hér
arkar stórt og lítið,
lítið, lítið, lít-ið.
Umm, hummum, humm!

Aníta hættir saumaskapnum og starblínir á Kristrúnu. Stundarþögn. Síðan heyrir hundgá og Kristrún rennir augunum til Anítu.

Þetta mundi nú vera röddin, hennar Hersilú, ef henni Kristrúnu feilar ekki því meir með heyrnina.

Aníta roðnar og grúfir sig yfir saumana. Kristrún horfir með athygli á hana. Það heyrir gengið um frambæinn og Falur kemur inn í baðstofuna, hann skilur hundinn eftir úti. Gengur að vanda hægt inn gólfíð, heilsar móður sinni artarlega með kossi en Anítu svona rétt eins og gerist og gengur. Hann sest á rúmið sitt og tekur ofan húfuna.

Aníta!, gakk þú fram og ná í einhvern matarbita og vætuspón fyrir húsbóndann á þessu heimili. Og tærðu í hana Herselú roði eða ruðu, unginn minn.

Aníta fer fram. Falur lítur dálítið einkennilega á eftir henni og Kristrún virðir hann þess vegna ánægjulega fyrir sér. Þau sitja þegjandi um hríð.

Fórst þú alla leið vestur, sonur sæll?

FALUR

Jú.

KRISTRÚN

O, jæja, jamm. Ég þóttist fara nærri um það. Hann mundi ekki hafa stíkað mikið, sá æruverðugi maður, eftir því sem hans fótaburður var hérna niður hana Fjánhúsgrund... Æi, nei, nei... Hélduð þið annars áfram sleitulaust?

FALUR

(*Dræmt*). Það varð nú aldrei lengri reisan í gærkvöldi heldur en hérna upp í hann Hvanna-teig.

KRISTRÚN

Uhu! Það hefði mátt segja henni Krístrúnu Símonardóttur það... Þóttist hann þá þurfa að hvíla sína lúnu limi, sá kóngsins þénari?

FALUR

Ætli hann hafi verið að því spurður!

KRISTRÚN

Nú, tók hann Falur Betúelsson af honum ráðin – eða hvað?

FALUR

Það voru víst hans eigin fætur sem það gerðu.

KRISTRÚN

Uhum! Á, rétt segir þú. Svo þú kynnir kannski að meina að hann strekkti ekki hingað fyrsta kastið, sú kempan fríð?

FALUR

Það mundi trúlega dragast eitthvað.

KRISTRÚN

En hvernig var lyndið þegar hann reis í morgun?

FALUR

O, hann var nú – frekar fáorður.

KRISTRÚN

O, jamm og jæja... Þú hefur líklega fengið heilmikið traktiment hjá hans húsfrú?

FALUR

Rétt svona blátt áfram.

KRISTRÚN

Og hvernig voru þær svo, kveðjurnar?

FALUR

Hann fylgdi mér upp undir háls.

KRISTRÚN

Á, sei, sei! Þóttist hann kannski þurfa að segja eitthvað?

FALUR

Hann nefndi eitthvað að ég hefði ekki orð á þessu, hvorki þar vestra né hér norður um.

KRISTRÚN

(*Mótar fyrir kuldalegu brosi út í annað munnvikið*). Á, aldeilis!... En minntist hann nokkuð á þá kvinnu, Anítu Hansen í Hamravík?

FALUR

(*Hallar sér fram á hendur sínar, situr augnablik þegjandi og strýkur skeggið. Rymur*). Ekki var-það-ör-grannt.

KRISTRÚN

Að fyrra bragði?

FALUR

Það var það víst.

KRISTRÚN

Og hvað sagði hann svo, sá mektarmaður?

FALUR

Mér skildist hann telja sér hana ekkert viðkomandi... hvort hún hefði nokkuð gert.

KRISTRÚN

Nú, og þú?

FALUR

Ég? Hvað átti ég svo sem að segja? Huh!

KRISTRÚN

Nei, hún hefði nú haldið það, þín eiginleg móðir, að þú færir ekki að standa framan í þeim manni, Jóni hreppstjóra Tímóteussyni, og gera Anítu nokkurri Hansen óforþétt bróðolíur. Ajæja. Það hefði hún nú rétt helst haldið.

Aníta kemur inn með matinn. Í annarri hendinni er hún með grautarskál og í hinni disk með eggjum, brauði og sméri. Hún gengur teinrétt inn gólfið og setur diskinn og skálina á rauða koffortið við rúm Fals. Um leið og hún beygir sig fellur einn hennar dökki lokkur við ennið á Fal. Falur lítur upp og horfir í dökk og lifandi augu hennar. Hann kippist agnarlítið við.

ANÍTA

(Fínlega, eins og þær sem siðina kunna). Vessgú og spíss. (Strunsar fram, en rekur sig í dyrastafinn).

KRISTRÚN

Nú, nú, nú, nú! Meiddi hún sig nú ekki? Liggur henni svona á þeirri artugu blómarós?

ANÍTA

(Stendur á öndinni). Ég... verð... verð að gefa tík-inni.

Aníta hverfur í einu vetfangi fram. Krístrún rær með hálfatur augun. Falur grúfir sig yfir matinn heldur þumbaralegur. Krístrún opnar augun til fulls og skerpir að mun á þrjónunum.

KRISTRÚN

Það var svo sem verið að hreinsa hér í dag. Mér sýndist það ganga einhverja ögn hjá henni. Það stóð rétt mökkurinn um hana – og þarna söng hún og trallaði þó að hún hamaðist við vinnuna. Hún er ekki sérlega slæm fyrir brjósti. Svo mikið mundi vera óhætt uppá að standa... *(Falur opnar munninn svo bitarnir komist inn).* – O, jamm og jæja. Það munar um hana þar sem hún gengur að. Skyldi það hafa verið eitthvað annað, ef hún ég hefði verið að skakklappast við að hreinsa túnblettinn og þú svo orðið að standa streittur við og bera af, í staðinn fyrir að nú geturðu skroppið daglega herna fram á víkurgreyið þangað til slátturinn byrjar, og reytt saman einhverja sjávarins björg undir hann vetur – nú og kannski fengið drátt og drátt til innleggs í höndlunina... Ajá. Það er munur með þau ungu beinin sem sprikla af sjálfu sér og fá aldrei nóg, eða vinstra lærið á henni Krístrúnu Símonardóttur, sem hún má eftir sér draga með armæðu og kvöl.

Falur setur frá sér diskinn, skorðar grautarskálina á milli hnjóanna og seilist eftir spænum. Svo þúar hann ókristilega rólega. Krístrún kastar sér óvart yfir á verri mjöðmina, grettir sig alla í framan af sársauka.

(*Höstum rómi*). Að hún Aníta hentaði hér á heimili, það mundi trúlega ekki þurfa að draga í tvíl. En hitt er varla líklegt að hún stansi hér stórlega héðan af, ef hún finnur ekki á sér velþóknun nema hjá gömlu og aflóga kerlingartetri. Það heldur henni knappt til langframa, þó að hún móðir þín hafi haft hugsun á að setja dúnvísk í koddabeðilinn hennar og bringufiðurs óveru í sængurtiluna. Það eru engum einhlít til ánægjunnar góð og notaleg sængurföt – og síst fólki á þessu skeiði. Æ, ekkí... En það er eins eins og sumum sé það illa í ætt skotið að það sé ekkert líf og engin dáð og döngun í þeim til þess, sem þá og þeirra framtíð mestu varðar.

Falur er búinn úr skálinni og lætur hana á koffortið; strýkur sitt skegg með treyjuerminni. Svo horfir hann vel og lengi á einn rúmstuðulinn. Hann virðist aleinn þarna inni, niðursokkinn í hugsanir um aðra heima. Krístrún er miður sín, bregður þrjóni undir skupluna og klórar sér, hristir svuntuna og vikrar sér til á rúminu. Falur tekur upp tóbakspontuna sína í mestu rólegheitum.

Þú hefur kannski hugsað þér, Falur skepnan, að tala einhverja ögn utan í hana Anítu. Það skyldi eins og tilheyra húsbóndamyndinni á þessu heimili, eins og sakirnar standa. Mér heyrðist á henni í dag að henni Krístrúnu Símonardóttur þýddi ekki mikið að reyna að toga út úr henni hennar meiningar – og það held ég að hún hafi setið við það í gærkvöldi að gera sér skó, brydda og þvengjaða allt í kring.

Falur stendur upp með pontuna á lofti og gengur til dyra. Krístrún keyrir höfuðið aftur á milli herðanna, tinar og blæs og herðir róðurinn.

Ef í þér væri, vesældarauminginn, einhver snertur af manndómsins veru og þú að einhverju litlu leyti værir líkur þínum sæla föður, Betúel Hallssyni, þá yrði ekki sól af lofti á þessu kvöldi áður en þú hefðir látið Anítu Hansen finna þinn karlmanns styrkleika – og ekki nýr dagur úr djúpinu risinn, fyrr en þú hefðir tengt þér hana til halds og trausts á þinni fleytu í bráð og lengd... En þegar járníð er deigt og lundin dauð og dofin, þá verða ekki tálgaðir breiðir spænar eða það framkvæmt sem til heilla horfir.

FALUR

(*Slær pontunni við rúmstuðulinn*). *Ehem!*

KRISTRÚN

(*Hrekkur í kút, situr augnablik grafkyrr. Bregður svo við og þrífur einn þrjóninn úr lykkjunum og hefur hann upp*). Falur Betúelsson! Ef þú ekki – og það strax á þessu kvöldi – talar við Anítu Hansen og festir þér hana til tugtugra samvista eins og þinni framtíð best hentar og þínu óðali, þá skalt þú marga sára fá þrjónastunguna frá þinni eiginlegri móður fyrir guði og mönnum – þá dagana sem hún á eftir að hjara.

FALUR

(*Lítur nú á hana móður sína. Ósköp hægt og rólega*). Ég held ég fái mér nú í nefið fyrst. Ég læt mér nú ekki svo.

Hnýttar hendur Krístrúnar falla eins og máttlausar í keltu hennar. Hún starir fram undan sér eins og hún sé að hlusta eftir einhverju og átta sig á hvort um misheyrn sé að ræða. Falur sýgur tóbakið upp í nefið, stynur og rymur, gengur svo hratt til dyra.

KRISTRÚN

(*Leggur við hlusir, heldur niðri í sér andanum. Réttir sig upp, hýr í bragði þegar hún heyrir hlátur, kvein og ískur*). Ég hefði nú svo sem haldið að það væri döngun og dáð í honum Fal Betúelssyni! En að hann ryki svona strax í að kitla hana Anítu, það hafði hún móðir hans ekki látið sér í þankann reika...

Allt í einu fleygir hún frá sér þrjónunum, rís óvenjulega hvatlega á fætur, þrífur Passíu-sálmana af hillunni, vefur utan um þá hreinni rýju og lætur þá varleg undir koddann sinn. Svo lítur hún upp í gluggann og kinkar koll.

Nú, úr því að *hann* lét sér segjast, þá ætlar hún ég ekki að vera að erfa neitt við hann. Ó, nei, nei. Það er ekki hennar lyst og lag.

„Sjáðu, þó buni blóð
blæðandi þjóðaræð,
gróðann á lífsins leið,
ljómandi mannablóm“.

Brimhljóð í bakgrunni.

(*Hlustar*). Það mun vera grasganga í dag niðri á honum Hamravíkursandi. Það má rétt helst heita svo. Heldur eru það nú faldar á þeim þessum, hvítir og rismiklir. Og þarna er hann Bet-úel sæli Hallsson að lenda. Hann lætur sér ekki allt fyrir brjósti brenna, maðurinn sá, og er ekki að neinu dinglum-dangli eða hringsóli við eitt eða annað. En hann á víst erindi núna, úr því hann leggur út á það mikla hafið, sem heimana skilur, á sinni litlu og lotuðu bátkænu og leitar þarna lendingar í soddan foráttu. O, jamm og jæja.

. . . Eftir stund kemur Aníta inn í baðstofuna, horfir fram á við sæl á svip.

ANÍTA

Dagurinn sem úr djúpinu rís... ekki hreint sá ómerkilegasti á okkar ævi.

Kristrún hallast upp að súðinni – með þrjónana í sínum hnýttu höndum.

. . . En nú heyrist ekkert tif eða glamur.

ENDIR

Athugasemdir um leikverkið *Kristrún í Hamravík* (2015)

Til leikstjóra, leikara og leikhússtjóra

1. Í leikverkinu víxlum við köflum skáldsögunnar. Verk okkar byrjar því á kaflanum um Arkarkrumma og endar á kaflanum um Fal og Anítu. Ástæðan er sú að fyrri hluti sögunnar er að okkar mati betri en sá síðari. Rétt er að minna á að Hagalín leikgerði einungis fyrri hluta verksins.
2. Í millitextum og þar sem texti er innan sviga, er málfari Hagalíns haldið til haga að mestu, til að sýna stíl hans og málfar sögunnar. Við teljum að leikstjóri og leikendur geti notað sér þessar lýsingar Hagalíns til að ná fram þeim anda sem ríkir í verkinu. En að sjálfsögðu er ekki skylt að hlýða þessum lýsingum í hvívetna.
3. Styttingar í verkinu ættu ekki að hafa rýrt verk Hagalíns, því þær miða nánast eingöngu að því að þjappa textanum saman, ekki síst þar sem um áhersluatriði er að ræða: oft er í frumtextanum hnykknt nánar á því sem búið er þegar að nefna.
4. Í texta Hagalíns er talsvert lagt upp úr notkun á hurðum. Í leikgerðinni er ekki gert ráð fyrir hurðum heldur afmörkun rýma með ljósum.
5. Hik og tafs Anítu er nákvæmlega útfært í leikgerðinni eins og Hagalín setti það fram í texta sínum. Þar með er ekki sagt að leikkonan þurfi að fara nákvæmlega eftir því í túlkun sinni, heldur er mikilvægast að andi óöryggis hennar og hræðslu náist.
6. Ólafur býður upp á fjölbreytilega túlkun. Í formála Hagalíns að verkinu kemur fram hversu gagnrýninn hann var á starf trúboða, ekki síst í Noregi. Allir kækir presta, væmni, upphafning og svo framvegis, má vera í túlkun leikarans, en ekki er nauðsynlegt að búa til karakter sem er í alla staði samkvæmur sjálfum sér og þar af leiðandi einhliða væminn eða einhliða mærdarlegur. Á stundum er eins og Ólafur sé að æfa sig fyrir ræðuhöld.
7. Í tengslum við *Kristrúnu* þarf að passa upp á: Konan er einstakleg hörð af sér, stundum kaldranaleg; hún er afburðagreind og getur því oft talað mjög hratt. *Kristrún* er ekki gömul, nema líkamlega. Hún er ung og fersk bæði í anda og gáfnafori. Leika þarf hana á mjög fjölbreyttan hátt, þar sem hún hefur svo mikinn texta í verkinu og er í stórum hluta verksins á fleti sínu að þrjóna.
8. Texti leikgerðarinnar er ekki meitlaður í stein og vilja höfundar taka fram að þeir eru tilbúnir að móta verkið og breyta því að þörfum þeirra sem vilja glíma við að koma því á svið.